Ka Jingiathuhkhana

SHAPHANG

KA MARI JONES

BAD LA KA BAIBL

LA BUH HA KA KTIEN KHASI

da

U REV. DENNIWEL,

BAD

U REV. SIDNEY EVANS, B.A.

1978

La pynmi da .—

Ka Khasi Jaintia Presbyterian Synod,

K. J. P. Synod Church House,

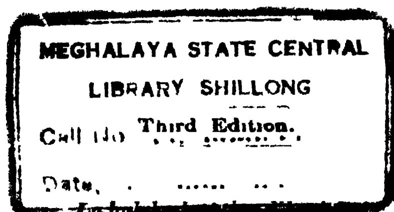
Mawkhar, Shillong.

This translation of the story of "**Mary Jones and her Bible**" into Khasi, has been published, by the generous help of Mrs. Mary G. Evans, Abertillery, Wales, in SACRED MEMORY of her devoted husband, the late MR. THEOPHILUS EVANS, Schoolmaster Abertillery, who was a very prominent deacon in the Mother Church, in Wales, and who entered into the joy of His Lord, on March 10th, 1939. He was

A FAITHFUL SERVANT,
A WISE COUNSELLOR,
A GENEROUS GIVER.

"Well done, thou good and faithful servant."

S. E.

Third Edition.

U Rev Denniwel

bad

U Rev. Sidney Evans, B.A.

Don b'la bet i'u symbai rit,
    Mynno mynno ;
Don ba duai, "Trai babha
    Ai un seisoh !"
Dei tang U Blei Uba tip
    U bap hangno ;
Ka jingduai ruh u pdiang ;
    U pynseisoh.
Mynta, don u dieng ba heh ;
    Dap da jor ruh,
Soh jong u u long jingbam
    Ka ban ym duh.

Ad. S. K.

"Ba ngi la ioh ka Ktien U Blei,
        Ngin iaroh ;
Ka long ka Ktien sngewbha ai-ei,
        Ngin iaroh.
Kum ka sngi ba pynshai sngur bha,
Pynjem ka lynti khlaw ka lah ;
Ba ngi la ioh ka Jingshisha,
        Ngin iaroh."

"Kham thiang hi ia ka rewngap,
        Ngin iaroh ;
Ngin ioh ka jingsngewbha ba dap ;
        Ngin iaroh.
Ia baroh lang kham kor shisha,
Ia ksiar bad ia ki paila ;
Ka ktien U Blei long la ka spah,
        Ngin iaroh."

KA KTIEN LAMPHRANG

Ka Ri Khasi Jaintia ka la kitram shibun na ka Ri Wales, bad na ka Baibl Sosaiti. Dei na Ri Wales ba ka la ioh ia ka Gospel, kaba la pynshai katne ia ka ri; dei ki Mishonari kiba na Ri Wales ryngkat bad ka jingiarap ki trai ri, kiba la pynkylla Khasi ia ka Ktien jong U Blei. Dei ka Baibl Sasaieti pat kaba la shon ia ka Baibl Khasi, bad kata, ha ka dor kaba ki briew kim shitom ban thied ia ka.

Dei ka jingiathuhkhana shaphang Ka Mari Jones kaba la pynkhih jingmut ia U Saheb Thomas Charles, B.A., Bala, ba un wad lad kumno ban pynioh ia ka Baibl Welsh, kat ban pynbiang ia ka jingdonkam jong ka Ri Wales, ka Ri kaba u leit eh; dei kane kajuh ka jingiathuhkhana, kaba shoh mynsiem, kaba la pynkhih ia kita ki Rangbah Khristan, ha Nongbah London, ia ka ban seng ia Ka "*British and Foreign Bible Society*", ka seng kaba donkam eh, lehse, ha ka Balang U Jisu Khrist.

Ha ka snem 1879, U Saheb Hugh Roberts u la pynkylla Khasi ia kawei ka kot rit, ia kaba la thoh, ha ka ktien Welsh, da U Saheb R. O. Rees Dolgellau, shaphang ka Mari Jones. Ia ita i kot rit ym lah ioh shuh.

Ngi ngeit ba ki Khristan ha Ri Khasi-Jaintia, bad kylleng,—ki khynnah, ki samla, ki rangbah kumjuh, kin sngewbha ban ioh ia kane ka jingiathuhkhana ba sngewtynnad bad ba bang.

La pynriam ia ka, ha ka riam ka beit Khasi, da ka jingiatrei lang U Rev. Denniwel, Laittyra bad U Rev. Sidney Evans, B.A., Sohra, bad la ioh jingiarap ban phah shon ia ka, na I Mem Mary G. Evans, Abertillery, Wales, iwei na ki kynthei kiba kynsai jong ka Balang Kmie, bad i la phah jingiarap, khnang ia ka ban pynsah jingkynmaw ia U LOK jong i, uba la long U TYMMEN BASAN uba kham pawnam, ha Ri Wales, bad uba la long ruh u Nongkitkam uba shitrhem bad uba ju ai kylluid sha ka kam U Blei.

Ki nongpynkylla Khasi ki la loh ka jingmyntoi kaba khraw, katba ki nang thoh bad nang type ia ka. Ngi ngeit ba ki nongpule ruh kin angewmyntoi kumjuh. Kane ka jinglathuhkhana ka shlei da ki jingjia bad ki jinghikai kiba shoh myosiem bad kiba pynkynroi ia kita ki jingmut ba sngur kiba da dei eh ban don ha ki nongbud U Jisu baroh.

U Blei Un pynlong ia ka ba kan nangpynkhih shuh shuh ia kata ka jingieit ia ka Ktien U Blei bad ia ka Kam jong U, kaba don ha ki riewngeit, ha Ri Khasi-Jaintia.

"Ban wad ia ka Ktien jong Me,
Ah Trai, iarap ia nga."

... ...

"Ka Ktien jong Me kaba kordor,
Kum ka ksiar b'la pynphrang ;
Ka Ktien jong Me ka ityanad,
Ka Ktien jong Me kaba bang,
Kaba dap, da rewngap,
Dohnud jong nga ka pyndap."

SOHRA, } U DENNIWELL,

14th June 1940. } S. EVANS.

Ngi pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia ka Mission kaba la aiti noh ha ka K. J. P. Synod ia ka jingpynmih ia kane ka Kot naduh kane ka sien shon kaba ar.

K.J.P. Synod Church House,
Mawkhar, Shillong.
The 8th October 1970.

B M. RODBORNE,
Secretary,
Literature Committee,
K.J.P. Synod.

Ka Lynnong I.

Ha trai jong U Lum Kader Idris

Kham ñiar eh ban shem ka jaka kaba kham itynnad bad kaba kham ithiang ban ia ka ri thor kaba ha trai jong u lum Kader Idris, ha ri Wales. Shaphang shathie lam sepngi jong une u lum, don kawei ka nongrit kaba kyrteng "*Llanfihangel-y-pennant*" Haneng jong ka, u ieng pynat shadem utei u lum Kader Idris, bad la ki krem ba iong, ki riat mawsiang, ki thiep bah thiep san; katba shatai sha jngai, shapbang sepngi, la don ka rud duriaw ba shlur bad ki um ba iphyrnai jong ka "*Cardigan Bay*", ha kaba ki um duriaw ki iawan tyllun bad ki lapakhuh ha ban da sei tyrtho, targ ban ialang biang bad iatur-pa-iatur, khlem thait shuh.

Uta u lum, bad kata ka ri thor, bad kita ki um duriaw, ki dang sah kumjuh bi, haduh mynta, kumba ki la iong mynshispah snem. Hynrei ki nongshongshnorg, ha katei ka nongrit, ki kylla: la kha ia ki, ki im shipor, ki leit noh, khlem da iehnoh wat tang khun shi dana eh ka jingkynmaw hadien jong ki. Hynrei ka nam jong iwei i kynthei iba na kata ka shnong kan sah, katba ka pyrthei ka dang sah.

Ka snem ka dei 1792. Ka samoi dei ka synrai ba la jan dier; ka lyer dait thah ka pyrsat bad ka ud hapdeng ki dieng; ka la pynlyngbiang ia ki "jaiñ rim" jong ki, kiba, khyndiat por mynshuwa, ki jyrngam bha bad phuh mat, ka da pynshad lyngwit sawdong ia ki, ha ki thliew ki syar bad ka buh ia ki, ha ki kynton ba kiuh, ha kata ka thor ba khim. U bnai—namar ka dei ka por mynmiet, bad ka jingdum ka la tapnoh baroh sawdong ia ka nongrit Llanfihangel—u la jngut bad i-shong um, ba la ker sawdong da ki kynhun ki lum lyoh kiba, haba peit ia ki, ki i kum sa uwei pat U Kader Idris, ha ka sahit, u da mih bad shat jingshai jawut-jawet ia ki krem jong u, u da pyni ia ki dong ba nep kiba paw pyrshah ia ka pum-pum lyoh ba dum bad ba tyllun.

Markhongpong ia kata ka miet ba dum bad ba byrngem, ka jingshai ba syaid ka la pynshai, lyngba ki

jingkhangit jong kawel ka ïingtrep kaba don ha kata ka shnong. Kata ka jingshai ka la mih, na ka jingklang ka ding ba la thang da ki dieng ba la thad ha dpei, katba ha ka dieng pynieng sharak ba malu mala la thang kawel ka sharak rit kaba shat jingshai byrngut byrnget, ha ka kor thaiñjaiñ. Hajan jong ka, uwei u nongthaiñjaiñ u dang trei. Tang kawei ka ben, ar ne lai tylli ki stul, ka jingbuh khuri ba madei mata bad ka miej ïing-shet-ja, tang kine, bad ka kor thaiñjaiñ, la lut artat khoit ki jingbuh jingsat ha ïing.

Hapdeng jong ka kamra, la ieng kawei ka 'thei-iaw, ka da phong la ka barandi bad la ka tupia "Welsh" ba nep khlieh, kum ka khoh, luda phong da khongpong, ia kaba la ju phong ki 'thei Welsh hyndai.

"Nga sngewsih ba phim lah leit, Jakob," ka ong, "Phin hap pep; kin sngewkynjah ia phi, ha jingiaseng. Hynrei Ujuh U Trai, Uba donbor, Uba ai ia ngi ban iaseng lang na ka bynta ka jingbha ki mynsiem jong ngi. U la phah ha phi ia kata ka jingshitom ka shadem ban tynjuh bad ban pynphrang la phi, bad ngi donkam ban don ka jinglaishah, tad ynda U la idei ban pyllait la phi na ka".

"Hooid keiñ, Kmie ! hynrei nga sngewnguh shisha ba ngam donkam ban shong kli kti ; nga dang lah ban trei la ka kam," la jubab U Jakob Jones. "Don kiba kham jynjar shibun ban ia nga. Hynrei, phi ap iano, Molli ? Phin poi jinglaseng, ynda la dier por ! Ka la palat bynriew baje."

"Nga dang ap ia ka khun ; ka la leit shim la ka lynten," la jubab ka kmie. U Jakob u la samrkhie. "Ka lynten. Hoold !" u la ong, "Phin donkam la ka ha kane ka miet ba dum. Ka dei ka jingpyrkhat ba bha jong phi ka kmie ban phah ia ka Mari ban wan rah tista ia ka kumba phi leh, namar lym kumta, yn ym shah ia ka khynnah ban leit sha kita ki jinglaseng. Imat ka shitrhem shisha ban leit jinglaseng."

"Hoold, ka la nang bha ia ka baroh kaba phi bad nga ngi lah ban hikai ia ka, na ka Ktien U Blei !" Ym dei kumta, Jakob ? Ka dang phra snem mynta ; hynrei, nga kynmaw mynba ka dang iaid thon-thon, kan phah

thum bun kynta ha phi, ha ka Sngi U Blei bad kan sngap bha dngong katba phi iathuhkhana shaphang u Abraham, u Joseph, u Dabid, u Daniel. Ym pat ju don khynnah kum ka Mari jong ngi kaba bang eh ia ki jingiathuhkhana Kot Bah, bad kiwei pat ki jingiathuhkhana ba bha ruh. U Blei Un kyrkhu ia ka! Kate ei ka la wan! Khun, phi la jah slem eh ban wan ruh ia ka lynten. Ia ngin ia leit noh kloi, ioh ngin poi dier por."

I hep Mari I la khyllie bad peit la ki shijur ki khmat ba iong bad ba phyrnai sha ka khmat la ka kmie.

"Hooid Mei," ka la jubab, "Nga la slem namar nga la leit lapan kylliang ia ka lynten I Bah William. U 'sai sharak jong ngi um lah iashan, bad ka khie lyer eh mynta ka miet, bad nga tip ba ka lynten jong ngi kan lip noh."

"U don u bnai," la ong ka kmie, "bad nga imat hi khlem lynten ruh."

"Hooid Mei, hynrei phi tip ba ngin jin da la hap sah ha iing," la phai ktien kylliang ka Mari, "bad nga da kwah eh ban leit jingiaseng."

"Phim da donkam ban iathuh ia kata ha nga," la ong ka Molli ka da samrkhie rnb, "Ale noh Mari, ia ngin ialeit. Khublei Jakob!"

"Khublei Pa baieit! Ab ban da phin lah ban iale t lang ruh!" ong ka Mari, bad ka la kylla dien biang ban leit doh khadduh ia la I Pa.

"Iaid biang biang ho Khun, bad sumar ban bat kynmaw katba phi lah, ba phin dup wan iathuh ia nga, I Pa ba tymmen, ynda phi la wan phai sha iing,"

Te ki la mih, ka Mari bad la ka Kmie, ha kata ka miet ba khie lyer bad ba dait thah.

U Bnai u la jah ha lyndet u lyoh ba iong bad ba rben, bad ka lynten lapan I Hep Mari ka la donkam shisha. Ka la bat da ba biang bha ia ka khnang ba ka jingshai kan ba ia ka lynti ba ki dei iaid, ka lynti kaba shitom bad kaba ma ruh, haba dum.

"Ka Ktien jong Me ka long ka sharak ia ki kjat jong nga, bad ka jingshai ha ka lynti jong nga," ong ka kmie, katba ka dang btin ia la ka khun.

"Hooid keiñ mei," la jubab ka khun, Nga dang pyrkhat bi ia kata. Nga kwah ban tip shibun ki dkhot kiba kum kane."

"Katno ngan da sngewbha sngewkmen, ban da i Kpa bad nga, ngin kham lah ban hikai shuh shuh ia phi; hynrei, ka la siem eh, hooid la bun snem, naduh ba ngi hi ngi la spel ia kine ki dkhot, bad ngim don Kot Bah ia jong," ong ka kmie, "bad ka bor kynmaw jong ngi rub kam bha shuh kumba mynno mynno."

Ynda ki la iaid sa shiphang ia ka lynti khohruh khohram, ki sa wan poi tlap ha kawei ka ïing rit, ha kaba ki dkhot jong ka Balang Methodist ki shait lapynlong jingiaseng. Ki la kham tud lypa, bad ki la lah sdang ia ka jingiaseng. Hynrei u Tymmen Evans u nongrep ba shun, u la pyllait jaka ia ki ha la ka ben, bad u la kdew ia ka jingrwai kaba ita i kynhun ba rit i dang lah rwai. Ym don khynnah hangta lait tang ka Mari; hynrei ka khmat jong ka ka i-jylliew, bad ka rukom leh jong ka ka i shongkhia katta katta bi ym don uno uno u ban peit ia ka ban ym sngew ba ka long ka khynnah kaba shirukom; bad kita ki parabangeit kiba ju iaseng hangta ki la ñiew ia kane ka khynnah rit kum kawei na ki hi, bad ki ju pdiang sngewbha kumta hi ruh ia ka.

Ynda la wai jingiaseng, ka Mari ka la tbeh biang la ka lynten bad ka la kloi ban leit phai bad la ka kmie sha la ïing. Te uta u nongrep, u Tymmen Evans u la buh la ka kti halor ka tyrpeng jong kata ka khynnah, u da ong, "Ko Hep! phi dang khynnah eh ban wan sha kine ki jingiaseng; hynrei U Trai U donkam la ki *khun langbrot* kumjuh kumba la ki langbrot, bad U sngewbha eh haba ki khun langbrot ki hikai ban sngap ia ka ktien jong U naduh ba dang rit, hooid shisha, naduh ba ki dang lung." Nangta, da ka jingsyrpai bajem bad ba leit, uta u tymmen ba riewblei u la pyllait noh ia ka bad u la leit noh, u da kynmaw kyndong ia kata ka khmat ba sngur bad ba shai, kaba don jingkular ia ka lashai lashisngi ka ban phyrnai bha bad ka ban don bor pynbha rub.

"*Balei ngim don Kot Bah la ka jong, Mei?*" la kylli ka Mari, katba ka la nangiaid thop-shi-thop sha la ïing, bad ka lynten ha la ka kti.

"Ki Kot Bah ki ñiar bad ki rem, bad ngi long kiba duk eh ban thied kawei. Ka kam u nongthaiñjain ka long ka kam kaba hok, hynrei ngim lah riewspah da ka, bad ngi ñiew lalade kiba suk, lada ngin lait na ka thngan ka jingit, bad ioh ki jaiñ ki nep ban kup lalade. Kaba kordor shisha ka Kot Bah, ban da ngin ioh la ka ha la ka kti; hynrei kaba kham kordor ka long ki jingbikai bad ki jingshisha jong ka hapoh ki dohnud jong ngi. Ngan iathuh ha phi, ko Khun baieit, ba kito kiba la tip ia ka jingieit U Blei, ki la nang ia ka jingbikai kaba khraw tam eh kaba ka Ktien U Blei ka lah ban bikai ia ki; bad kito kiba shaniah ha U Jisu, Uba U Nongpynim jong ki, ba Un map ia ki bad Un ai ka jingsuk bad ka jingim bymjukut ha ki ki lah ban ap shah slem ban ioh ka jingtip kaba kham janai ia ka ktien bad ia ka mon jong U"

"Mei, nga ngeit ba phi te phi lah ban iai ap, namar phi la lah ap la slem bah, bad ka jingngeit jong phi ka skhem," la jubab ka khun, "hynrei ka kham shitom ia nga, namar man ka por ba nga iohsngew ba ki pule ei ei na ka Kot Bah, nga thrang ban iohsngew kham bun shuh shuh, bad ynda nga la nangpule hi' kan nang kham eh shuh shuh pat de."

Hamar ba ka kmie kan sa jubab, ka la jynthut ha u maw bad ka la ur; ka la donbok phngar ba kam shym la mynsaw. Ki jingpyrkhat ka khun ki la don eh ha klei kiei kiba ka dang lah ong, bad ka la kylla kum klet noh ha kaba rah beit ia ka lynten; te ka kmie, ba kam iohi ia u maw, ka la kum jynthut prak ia u. "Ah khun! nalor baroh, dei ki kamram kiba mynta kiba ngi dei ban kham kitkhia tam," la ong ka kmie, katba ka la ieng suki. "Bad wat ka jingur jinghap ka lah ban hikai, ka lah ban ai jingsneng ia ngi. Wat ka Ktien U Blei hi, kaba long ka sharak ia ki kjat jong ngi bad ka jingshai ia ka lynti jong ngi, kam lah pyllait ia ngi na kaba kyllon, lada ngim pyndonkam de ia ka, bad shah ba ka jingshai jong ka kan tyngshaiñ ha ka lynti iaid jong ngi, bad ba kan iarap ia ngi, ha ki kamram jong ngi baroh, wat ha kaba rit tam. Kynmaw ia kane ho, ko Khun baieit!"

Ita i hep Mari lm shym klet. I la kyomaw lynter ka jingim jong i ia kane ka jingsneng. Bad ka la iarap ban saiñdur ia ka jingkhlong jong i bad ban pynskhem ia ka jinglaid jong i, kumba la paw, ha ki sngi ka jingim jong i, lynter haduh kaba kut.

Ka Lynnong II

Kawei kaba donkam

Lada la ioh ka pyrthei baroh,
 Kan shu long jinglehnonei,
Lymda ioh ka Ktien ka Jingim,
 Ktien ka jingaiei U Blei.

Ha ki ling jong kiba duk, haba ki kmie ki kpa bad ki khun kiba la san ki la dei ban beh ia la ka kam, ki khun kiba kham rit ki mlien ban long kiba myntoi, na myndang khynnah eh. La iohi bunsien ba ki khynnah kynthei kiba dang hynriew snem ka rta ba ki ju bah bad sumar ia ki para shynrang bad ki para kynthei kiba dang rit; kiwei pat ki khynnah, kiba katta ka rta, ki leit thied jingthied, ki leit rah khubor, ki long kiba donkam bad kiba da myntoi shisha.

Kumta thik ka la long ha ling u Jakop Jones. U Jakop bad ka Molli Jones ki long ki nongthaiñjaiñ syaid, bad namar ba duk eh, ki dei ban dem ha la ka kam baroh shisngi. Kumta, kham bun na ki kam ïing kam sem ki hap halor ka Mari, ha ka rta, ha kaba ki khun jong kiba kham don kham em ki dang pynbyrngia lalade bad la ki khunbynriew ne kot dur: dei ma ka kaba sar ïing, sar phyllaw, dei ma ka kaba khlieng piiang, salt jaiñ, bad dei ma ka kaba sumar kper, phut ñiut; dei ma ka kaba ai khaw ia ki syiar bad dei ma ka kaba sumar ia ki pylleng ia kiba ki 'iar-kha, bunsien, ki ju kha kat haba lap, dei ma ka kaba sumar ia ka kalong ngap, bad kam ju sheptieng ia ki ngap. Ki jingtrei jong ka Mari ki la bun shisha.

Ynda ka khynnah ka la dep la ki kam kiba kham eh kham shon, ka shait rah la ka stul tblan hajan dpei, ha ka por tlang, ne shabar, ha ka por lyiur, ban suh ne syrdep la ki jaiñ phong, bad ka kynud jingrwai Welsh artat, shidkhot ne ar dkhot na ki jingrwai Salm, ne spel ki dkhot Kot Bah kiba ka la tam bad kynshew ha la ka jabieng ba nep.

Ha ka jingshai ba jlan jong ki premmiet lyiur, i hep Mari i sngewbha eh ban shong na ka jaka kaba i lah ban iohi ia ka dur ba iphieng bad ba shlur u lum Kader Idris bad ki jingshai bad jingkah syrngiew ba pher jong u, katba ka sngi ka nang ngam nang ngam, ha kaba kut bneng. Bad, ha la i jingpyrkhat khynnah jong i, une u lum u don ka bynta kaba khraw—u la long ha ka dur ki lumbah jong ka Baibl—katba i poi kynmaw poi pyrkhat ia ki jingiathuhkhana kiba ki kmie ki kpa ki la iathuh ha i, bad ia ki lynnong kiba i la ioh ha ïingmane.

Ha la ka jingmut, ka la iohi ia u Kader Idris kum uta u lum Moriah sha kaba la phah ia uta u Pa-tymmen hyndai ban pyndep ia kata ka kam kaba pynpang dohnud shibun, kata kaba kñia ia u Isaak, bad ka M.ri kan kum peit seh sha kita ki riat mawsiang kiba ha khmat jong ka, tad ynda ka la sngew kumba ka iohi ia uta u Men Abraham bad la u khun ba ki iakiew arted haduh ka jaka ba la buh ban kñia, haba uta u khynnah u bah ki diengiap ban thang ia ka jingkñia ainguh thang. Ha ka jingpyrkhat khynnah jong ka, kata ka jingjia ka da long shisha thik, haduh ba ka la mut ba ka iohsngew ia ka ktien u Pa'men ba ka wan paslaw ha ka shkor jong ka,—ba ka wan rong ka 'er batemon kaba kaweh pakha ia ka ngab jong ka—ka ktien kaba jubab jylliew ia ka jingkylli u khun jong u, "Ko Khun, U Trai Un khmih hi shaphang u khunlangbrot ka jingkñia ainguhthang."

Nangta, ka jaka ka la kylla dur pat. Ka miet ka la nang wan, bad u Kader Idris u la ruid dak kham ni bad u la man long pat uta u lum uba U Jisu U la leit ban duwai balor jong u, U da lehnoh ia ki paitbah ba lum lymbung ban sngap ia kawei-pa-kawei ka ktien jong U, hooid wat ia la ki synran rub, kiba U leit eh; hangta, U

don U Jisu, marwei bi, sa tang bad ka Khmat U Kpa jong U; U duwai bad U pynthymmai bor ia la ka mynsiem ba thait, hadien ka jingtrei, ki jingtynjub bad ki jingkhuslai jong ka sngi.

"Ban da nga la im ha kito ki sngi," ong i Hep Mari, "Ah katno ngan da la ieit eh ia U! Un da la hikai ia nga, lehse, kumba U la leh ia kito ki arngut kiba la iaid lynti lem bad U, haba kim tip ba U del U Jisu, tang ba nga tharai nga ngan jin da ithuh ia U, namar nga ieit shisha ia U."

Lymne, ym dei tang uta u lum hi ba ka Mari ka la pynladei bad ki jingjla, na ki jinglathuhkhana jong ki Gospel. Kata ka thor ba khim bad ba jlan, ha ka tduh phang shaneng jong ka, ha kaba ka shnong Llanfihangel ka don, ka la noh arsut sha ka duriaw, ym da jngai eh na kawei pat ka shnong kaba kyrteng ka Towyn. Bad haba leit dei ba ka khynnah ka poi hajan hangta, kan da tuh por shiphang arphang, ban shong harud duriaw bad ban peit lyngba ia ki um ba jyrngam thwei jong ka Cardigan Bay, bad ban phohsniew ia ka duriaw Galilaia bad ia U Nongpynim Uba la iaid halor ki um jong ka, Uba la pynjai-jai ia ka jingdom jong ki tang da ka ktien, Uba haba dei ba dei, U kham jied ban pynlong pulpit ia ka lieng ba Un lalap ha u pait ba laseng, uba ieng harud duriaw bad uba iawan lum iawan phngaiñ haduh ka tduh jong ka um, khnang ban ym jah noh wat kawei ka ktien shaphang kiei-kiei kiba kordor kiba U kren. Kiei kiei baroh kiba ka Mari ka la iohsngew ki la ktah jur ia ka jingmut jingpyrkhat jong ka bad ki la pynlong ka jingshon kaba jylliew bad kaba neh. La ka la long tang ka khynnah rit ha ki snem, ka la don ka jinglong kaba sngur bad kaba smat, ka jabieng kaba nep bad ka mynsiem kaba rhem bad kaba ieit.

Dei na ki la lung (ki sla nyngkong), kiba mih na u sara, ba ngi ithuh ia ka jinglong bad ngi tip ia ka kyrteng jong u jingthung; kumta ruh, ha ka jinglong khynnah; ia ka jinglong bad ia ki talen, ne bor pyrkhat ruh, lah ban pynsabut na ka jingpynlaid bad ka jingkhieran ba nyngkong jong ki.

Ha kawei ka nohsngi, katba u Jakob bad la i lok ki dang lashong ha la ki kor thaiñjaiñ, ka Mari pat ka

dang syrdep ia la ka jaiñkup ba la jot ratbai jong ka, khyndiat sien tied ha ka jingkhang, sa wan rung ka Mem Evans ka tnga jong uta u nongrep uba bha, ka briew kaba bha, kaba sbun, kaba leh kmie, bad, ha la ka rukom, kaba kham halor ; ki nong Llanfihangel ki burom bad ki ieit eh ia ka.

"Khublei," ka la ong, da ka khmat kaba shai bad kaba sngewbha, "Phi sngew kumno la ka shadem, Jakob ? Ka dang shitom ? Ngam iohi shuh ba phi mih shabar, la kham katto katne por. Molli, phi te, phi i phuhmat kum mynno mynno. Mari, i Hep baieit jong nga, nga la ju sin ia phi 'I Toddle' mynba phi dang kham rit, phi la khlaiñ ki kjat, phi iaid, phi ieng, bad phi ju mareh shane shatai, kum ka khynnah kaba la kham san shibun. Katno nga kynmaw sngewbha ia kito ki sngi ! Phi dang tang kum i khunlung, kumba nga la ong, hynrei phin kham jar jar ban ia kano kano ka khnai, lada i Pa jong phi in tang shu iathuhkhana shaphang kano kano kaba phi lah ban sngewthuh, bad khamtam, lada ka long na ka Kot Bah : shaphang u Daniel bad ki sing, lane u Dabid bad u Goliath, lane u Petros ha ungbyndi—kine kiba phi bang eh mynkata ; hooid, ka jingiathuhkhana ia u Joseph bad ia ki hymmeo, tang ba phi la ju iam haba kita ki hymmen bymman ki la thep ia u Joseph hapoh thliew bad leit sha la iing bad iathuh ia kata ka lamler ba shukor ha u Jakob, kaba la pynpait ia ka dohnud jong uta u riew tymmen."

"Ka dang brai eh kumjuh kum kita ki jingiathuhkhana mynta ruh, kumba mynkata," la ong u Jakob. U da sangeh na la ka jingtrei, "bad ka nang kham brai mynta, phi Mem, ban ia kaba mynno mynno. Nga kwah eh ba ngin da lah ban pynshong skul ia ka, wat lada kan long tang shipor. Nga shitom jingmut shisha. Ka khynnah ka da mon eh hi keiñ, bad ka por ka la dei bha eh ba ka dei ban nang pule. Ka la phra snem ka rta, bad kam put nang pule. Balei, ko Mem Evans ?"

Ka Mari ka la khmied ; ki khmat jong ka ki la saw synñiang, bad ki dap da ki ummat.

"Ah ban da nga tang shu nang pule !" ka la iam jur, "Nga la nang san, bad ka long kaba sngewkthang ban

ym nang ban pule. Lada nga la nang, ngan da la pule ia ki jingiathuhkhana ba angewtynnad baroh, bad ngan ym pynsnitom iano iano ban da iathuh ia ki ha nga."

"Phi la klet, Khun, ba ngim don Kot Bah la ka jong," la ong ka kmie, "bad ngim lah ban ioh peisa hi ruh ban thied kawei; ka long kaba rem eh, bad kiba khyndiat tylli than eh."

"Hooid," la jubab ka Mem Evans, "ka long ka kyrduh bah ka kyrduh san ha ka ri jong ngi. U kpa ki khun u la iathuh ha nga, dang mynshisngi, ba shaphang ka jingñiar eh ki Kot Kot Bah Welsh la kren kylleng sawdong. Wat kita kiba lah ban sew ia ki, ki ioh da kaba eh, bad kata ruh da kaba ki la kren lypa, phah lypa ia ki; ki riewduk lei lei kim lah satia ban ioh ia ki. Ka don kawei ka seng ha nongbah London, kaba ki khot 'Ka Seng Pynphriang ia ka Jingtip ia ka Gospel,' bad nga kyrmen, ba ka kan sa phah shon shen. Ka ri ka donkam eh."

"Hynrei, haba ngi la ia kren katne, ko Mem Jones," la ong ka Mem Evans, "nga la klet pynban ia ka kam ba nga wan hangne, "bad kata ka long ban kylli la phi don 'lengkha ne em? La phah na nga bun tylli eh, bad ki syiar jong ngi kim kha bha satia, ba ngam lah pynbiang snuh. Nga dang lum khyndiat hangne hangtai, bad ngam pat ioh biang."

"Ka kham tip ka Mari shaphang ki syiar bad ki pylleng ban ia nga," la ong ka Molli, ka da peit ha la ka khun, kaba ym pat suh wat tang shiksai ha la ka syrdep, katba ki dang iakren shaphang ka Kot Bah, kaba ki ngap bad ki khmat jong ka ki pynl, ha ka rong ba ngam bad ba shai jong ki, katno ka angewtynnad eh shaphang kita kiei kiei ba la iakren.

Kumta hi, kata ka khynnah ka la ieng joit na ba shong, ka da ong, "Ngan wallam bad pyni ha phi katno ngi don, ko Mem." Khala khala, ka la wan phai bad iwei i shang rit iba don kumba shidonjor ki pylleng. Ka tnga jong uta u nongrep ka la thep ia ki ha la ka pla, bad ka la thap tok tok na ki ngab ba saw rose jong ka Mari ba kan leit noh, ynda ka la siew dor ia kita ki pylleng.

"Da kynmaw ia kane ho Hep;" ka la ong na la ka dohnud ba sbun, ynda ka la khublei ia u Jakob bad ka Molli, bad haba kan sa khlad noh na ka Mari, ba jingkhang, "Kynmaw ia kane, ko Hep baieit, phi tang shu nang pule, lada haduh kata ka por ruh phim put don Kot Bah la ka jong, phin wan sha ïing jong nga, ha kano kano ka por ba phi lait, bad phi lah ban pule minot da ka jong ngi, lada phi lah ban iaid jngai katta."

"Ka long tang ar mail," la jubab ka Mari, ka da khmih arsut sha la ki kjat ba lyngkhuid, hynrei ba khlain. "Kaba kat kata ka jingsngewbha, ngan da la iaid kham jngai shuh, phi Mem" Hynrei, da ka sur kaba lam diaw khyndiat, ka la ong "Hooid shisha, ngan iaid, lada ngan ioh lad ban nang pule"

"Wat suid khai ei ei, Hep! Ia kiba kum ma phi ym shym la buh ba kin shong junom ha ka jingdum, ba kin sah dub ha ka jingbymnang," la jubab ka Mem Evans, da ka sur kaba pyntngen bad kaba pynshngaiñ "Dei U Trai Uba la pynkhih ia ka jingkwah ban nang, ha ka dohnud jong phi, bad Un pyrhun ia ka Ngeit skhem ia kata. To kynmaw, ko Hep, haba ki paitbah kiba bud ia U Jisu ki la thngan, U Trai Um shym la phah noh suda ia ki la ym don mano mano ba ioh lad ban bsa ia ki; Un khmih ba phi ruh phin ioh ia U Kpu ka Jingim, la ka imat bym lah shisha, mynta. Khub'ei, bad to U Blei Un kyrkhu ia phi, Hep!" I Mem Evans, da ka jingnguh khlieh lakhlad ia uta u nongthaiñjaiñ bad ka tnga jong u, bad ia ka Mari de, ka la leit noh, bad ka la kiew halor ka kali kulai rit kaba dang ap ia ka ha surok, ha ka jingsumar uwei na ki khynnah ba shakri ha pharm.

Ka mari ka la ieng ha jingkhang, ka la bud da la ki khmat ia kata ka mem, tad ynda kam iohi shuh ia ka. Te shuwa ba kan da khyrdep ia ka, ka ia klum ia la ki kti ba rit, ha la ka shadem, bad ki jingpyrkhat jong ka ki la kylla long jingduwai, kumne harum :—

"Trai baieit, Me Uba la ai kpu ia ki briew kiba thngan ha ki por hyndai, bad Uba la hikai bad Uba kyrkhu wat ia kiba duk tam eh, sngewbha ai ba ngan nang pule, bad ba ngan ym sah ha ka jingdum."

Ynda kumta, ka la khang ia ka jingkhang bad ka la rung, bad ka la kut jingmut ha la ka dohnud khynnah, ba, lada U Blei Un shahshkor bad jubab ia ka jingduwai jong ka bad kan tang shu nang ban pule ia ka ktien jong U, kan leh katba ka lah, baroh shilynter ka jingim jong ka, ban iarap ia kiwei pat kumba la iarap ruh ia ka.

Kumno ba i Hep Mari i la ialneh ha la ka jingkut jingmut, ngin sa iohi ha ki lynnong kiba bud.

Ka Lynnong III.

Sha ka Jingshai

"Mih to mih ka sngi ba tyngshaiñ,
Beh ka jingdum na ki briew."

Arsnem ki la laid, naduh ka jingwan kai ka Mem Evans, pynban la ka jingduwai jong ka Mari imat la nang pyntud ban jubab.

Da ka jingminot bad ka jinglaishah kum ka jong kiba la kham slem ka rta, ka Mari ka la pyndep thop ia la ki kam kiba man la ka sngi, bad ka kmie ka la shaniah ha ka ia bun kiei kiei ki bym dei toi ki kam jong ka khynnah.

Ka Mari kam kham ioh por shuh ban phohsniew mynta, bad, la u lum Kader Idris u dang long hi ka jaka ia kaba ka jingpyrkhat jong ka ka pyniadei bad ki jingjia kiba na ka Baibl, ka lait por tang khyndiat en, nalor kaba trei ia la ki kam. Ka dang leit bud hi ia la ka kmie sha ki jingiaseng, bad na ka jingiai-lakynduh bad ki riewtymmen ban ia bad ki para khynnah, ka la nang long kaba kham shirukom, bad ki briew kin jin da la sin ia ka ka khynnah riewbyndai, lada ka la shong ha ka jaka, ha kaba ki nang ban pynlapher la ka rukom byndai bad kaba mynta.

Dei hamar kaba kum kane ka por ba u Jakob Jones, ha kawei ka janmeit, u la wan phai sha la iing, na Abergynolwyn, ka nongrit kaba jngai ar mail ne na

Llanfihangel, ha kaba u la leit die ia ki jaiñ, 'saiwul kiba ki la lathaiñ, ma-u bad ka Molli, ha ki bnai ba la dep.

U Jakob u la mih na ïing la dang step, bad u la jah lajan baroh shisngi, hynrei um imat thait satia. Ka khmat jong u ka phyrnai, badki rymmiang shyntur jong u ki wiat samrkhie, katba u rung ha la ïing, bad u la shong ha la ka jaka ba u ju brai ban shong, ha dong u atoskhana.

Ka Mari, kaba ka khmat ba shalak jong ka kan ym pep ban ithuh ia ka jing-i-pher kaba rit eh, ha ka khmat bad ka rukom u kpa jong ka, ka la rynsied shajan jong u bad ka la ieng ha khmat jong u ban tip kaei ka daw jong kata ka jingkylla dur jong u.

"Dei kaei sha, pa ?" ka la kylli, ki khmat ba iong jong ka ki phalang pat ia ka jingshai ha ka jong u. "Kaei-re-kaei kaba sngewbha ka la jia, lymne phin ym da iphuhmat kum mynta."

"Ew phi, ka khynnah kaba nep te !" la jubab u Jakob, u da ring ia la ka khun kham bajan bad u la thum ia ka ha la ka khohsiew. "Katno iba nep eh i 'thei-rit ban lap ba i pa ba la tymmen i don ei-ei ban iathuh !"

"Hato ka dei kaei-kaei kaba shaphang jong nga, pa ?" la kylli ka Mari, ka da syrpai ieit ia ka khmat u Jakob.

"Hoold, ka dei kaei-kaei kaba dei shaphang jong phi, khun, bad kaba dei ia ngi ruh, da phi."

"Kan dei kaei keiñ ?" la bynñium ka Mari bad ka jingpisa bym lah shah shuh.

"Ka dei kaei, kpa ?" la kylli ka kmie ruh, "Baroh arngut ngi iakwah ban tip."

"Ñiuma," la jubab u Jakob, "Aiu phin ong, Molli baleit, ia ka khun ba rit jong ngi, lada kan iong ka kynthei kaba nang ba stad, kaba nang ban pule bad thoh, bad kheiñ jingkheiñ, bad ia baroh, khambha ban ia kaba nang ki kmie ki kpa jong ka ?"

"Ah, ko pa !"

Dei ka Mari kaba la pyrta, bad, ha ka jingkyndit jong ka, ka la syntuid noh na ka khohsiew u kpa, ka da ieng

ha khmat jong u, ka da kan mynsiem shipor, ka da thaiñ skhem ia la ki ktl.

U Jakob u la peit ia ka shiphang, khlem kren, bad nangta u sa ong da ka ktien leit, "Hooid, khun, yn sa phe skul ha Abergynolwyn, bad la lah jied lypa-noh ia u nonghikai, bad namar ba i Mari baieit eh jong nga in ym da salia ei-ei eh ban laid ar mail, in ioh leit bad in ioh pule bad minot katba i lah."

"Ah, ko pa !"

"Balei ?" la jubab u Jakob, u da rkhie iap-ang artat, "Katno sien ki 'Ah, ko pa' ngin dang iohsngew shuh ? Hynrei nga la mut ba phin da sngewkmen eh, mo, khun, bad ngam shym bakla ruh. Phi la sngewbha mo, 'bih, ne-em !"

Jik jak shiphang, te ka Mari ka la jubab da ka ktien ba jem, hynrei da ka sur ba dap jinghun, "Sngewbha ! hooid, shisha shisha, nga dap da ka jingsngewbha, namar naduh mynta ngan sa nang ban pule la KA KOT BAH."

Te la shoh ka jingpyrkhat hapoh jong ka bad ka jingkah syrngiew ka la kah ia ka khmat ba suk jong ka, katba ka ong, "Hynrei, ko mei, lehse phin ym lah ban pyllait ia nga !"

"Pyllait ia phi ?" la ong ka kmie, "Hooid, ngan pyllait keiñ, khun. Nga tip katno kan long kaba eh ia nga ban trei ban kam khlem ma phi, hynrei na ka bynta ka jingroi jong phi, ko khun, nga kloi, nga sngewbha ruh, ban trei kham shitom shub."

"Wow ! Ko mei baleit," la ong ka Mari, ka da piam khak na ka ryndang ka kmie, ka da doh artat, "Hynrei ngam kwah ba phin trei shitom eh bad pynthait ia lade. Ngan kbie thiah noh shikynta ne ar kynta kham shuwa, bad ngan trei kat kaba nga lah shuwa ba ngan leit sha skul."

Hadien kata, katba ka khynnah ka la shong ban trei biang ia la ka kam, ka dohnud jong ka, ha ka jingdap biang ka jingkmen jong ka, ka la rwai iaroh ia U Trai Uba la shahshkor ia ka jingduwai jong ka, bad Uba la plie ka lynti ia ka ban nang pule kot, ba kan ym sah ha ka jingdum.

Kumta kumta, u Jakob u la nang iathuh, "Nga la leit khmih ia ka kamra ba kin pynlong skul bad katba nga dang don hangta, la wan rung u Saheb Thomas Charles, uba na ka shnong BALA. Nga la ju bna ia ka nam jong u mynshuwa hynrei ngam pat ju iohi ia u bad nga la sngewbha eh ba nga la ioh lad ban iashem bad u."

"U i kum uei, Jakob?" la kylli ka Molli.

"Shisha Molli, ngam long uba nang ban mutdur ia u briew; hynrei nga tharai ba u long hapdeng sawphew bad sanphew snem ka rta, ka shalangmat kaba heh bad kaba itynnad, ka bym imat ba dang don shuh ki kamra kiba dang suda hadien jong ka, hynrei, mar pyrshah ia kata, i kumba u la pyrkhat shibun, bad u dang mut ban nang leh shibun shuh na ka bynta la ka Ri. Pynban ka khmat jong u kam da i-phylla eh tad ynda u phuh samrkhie, bad haba u rkhie, ka khmat jong u ka long kum ka jingphyrnai ka sngi; ka bat ia phi bad ka pynsyaid mynsiem ia phi. Te jait ba nga la iohi ia u, bad nga la iohsngew ia u, nga lah ban sngewthuh mynta katno ka bor jong u. Kum U Trai Kynrad, la pynsleh ia u da U Mynsiem bad da ka bor, u da iaid kylleng u da leh babha. U iaid na kawei ka shnong sha kawei ka shnong ban buh ki skul ia ki khynnah kiba duk, kiba, lymda kumta, kin *san* ki riewbieit."

"Kum nga," la hynñium ka Mari.

"Uei u nonghikai uba kin buh ha Abergynolwyn?" la kylli ka Molli.

"Nga bna ba u dei uwei u John Ellis" ong u Jakob, "u briew uba bha bad uba bit eh ia ka kam; kumta ki ia ong. Nga kyrmen un long uba kum uta shisha."

"Sa katno kin plie ia kata ka skul?" la kylli ka Molli.

"Sa kumba lai taiew ne," la jubab u Jakob. "Te mynta, khun, ynda nga la iathuh katta ha phi, kumno, phin lah ban leit khreh jingbam? Namar ngam pat shym bam ei ei naduh shiteng sngi."

Kita ki lai taiew kiba bud ki iaid suki than eh ia i hep Mari. Ha ka jinglong khynnah jong i, la i kumba im lah ap shuh ia ka por. I pyrkhat tang ia kaba in

ioh shong skul, bad, iba pli im lah pyndep shuh kum mynno mynno ia ki kam iing kam sem.

"Lada kan long ha kane ka rukom," ong ka Molli, "ngan da kwah ba yn ym don jingmut ban bud skul ha Abergynolwyn. Ka khynnah ka la kulmar jingmut eh; ka laid kum kawei kaba phohsnlew; kan jia alu ynda long skul, ngam nud ban pyrkhat.

"Ko kmie, wat khuslai, phi," la ong u Jakob, u da rkhie artat, "Kan sa beit baroh. Phim i ba ka jab'eng ba smat jong ka ka la thrang eh ban san bad mynta ba la don ka kabu ban bsa ia ka kam i-tipbriew shuh! Hynrei, phin shem ba, ynda ka la sdang shisien, kan sa iaid beit baroh bad ka kam iing jong ka kumjuh. Ka dang tang shiphew snem ka rta, Molli, bad ha nga hi, ngam dukha ei ei ban iohi ba dang sah i snap khynnah ha ka, wat lada ka paw ha kane ka rukom, kaba pli!"

Hynrei kita ki lai talew kiba siem tam eh, kiba ka Mari ka la ju mad mynno mynno ka la kut, bad ka Mari ka la sdang ban leit sha skul, kumne sa sdang ka alom thymmai ha ka jingim jong ka.

Namar ba ka la thngan bad sliang eh ia ka jingtip, ka la shem tang ka jingsngewbha suda ha la ki lynnong, la kaba ki para khynnah ki ju ong 'Ka shitom,' ha ka pat te, ka jingsngewbha suda bad ka la shitrhem katta ba la jan barabor hi ka ieng nyngkong eh ha la ka klas, bad tang ha kaba khyndiat eh ka por, ka la nang pule bad thoh.

Uta u nongbikai uba nang eh ban bishar thuh ia ka jinglong bad ia ki talen ki khynnah skul jong u, bad shen shen, u la ithuh ia ka jinglong ba pher jong ka Mari, bad u la pynshlur ia ka ban beh shaphrang. Ka rub ka la minot khlem man thait shuh.

Katba ia ka jableng ka la bsa, ka dohnud jong ka kam shym la man khriat, bad ka bor pyntrei kam jong ka kam shym nang swai. Ka kmie kam shym shem jingduna ei ei ha ka trei kam iing kam sem jong ka. Ka khynnah ka la khie thiah dang *phajir* bad ka la pyndep ia la ka kam, shuwa ban bam ja step; bad, tang shu wan phai na skul ba ka nohsngi, ka la iarap biang ia la ka

kmlet tang ba ka tyngkai por kaba biang ia lade ban kreh ia ki lynnong kot kiba dei lashai ka sngi.

Ha skul, ki ieit baroh ia ka bad ki lok jong ka kim shym bishni ia kata. Kane ka long, lehse, namar ka jinglong baieit jong ka, bad ka rukom ba sbun ha kaba ka long kaba mon eh ban iarap ia kiwei, haba lah.

Ha kawei ka step, la iohi ba iwei i khynnah kynthei iba rit i la iam sngewsih, tad i shu poi ha skul, bad haba la kylli kaei ka daw, i la ong ba ha lynti uwei u 'sew bah u la pajait ia ka ja pla kot kaba rit, ha kaba ka la thep ia ka jasong ban ham mynsngi, bad ula rong noh bak ia ka ; kumta ka la dei ban sbah jingit baroh shisngi.

Katto katne ngut ki khynnah skul ki la iarkhie ia kata ka khynnah, namar ka jingkhlemakor jong ka ; ki don kiwei pat kiba la sin ia ka khawpud ba kam leit beh ia u'a u ksew ha ban da lap bad knieh pat ia ka jasong ; byntei ka Mari ka la par sor ha krung ita i khynnah, bad ka la pasiaw aiu re-aiu ha ka shkor jong i bad ka la ñiad ia ki ummat, bad ka la doh ia ki ngab ba saw kyrang, bad kumta kumta ita i khynnah i la rkhie bad ila suk pat.

Te ynda la poi ka por bam jasong, ka Mari bad ita khynnah ba khlem ja, ki la ia shong syndah lang ha kawei ka dong, bad shiteng palat na ka jingbam ka Mari ka la rung shapoh ka shyntur jong ita i khynnah iba kham rit.

Kita kiwei ki khynnah skul ki nang iapeit. khlem artatien, ki la iasngewlehraiñ haleh, ba ym don mano mano lait tang ka Mari kaba la don ka jingpyrkhat ban leh ka kam sbun bad ka kam para-marjan kum kata, kaba shongdor tang khyndiat ka jinglen-lade. Hynrei ka jingleh jong ka Mari ka la man jong ka jingsneng-hikai ia ki baroh, kaba kim lah klet. Naduh kata ka sngi, ka jingdon ka Mari ha skul ka la long ka bor pynbha hapdeng ki para khynnah skul.

Ha ki jingpule jong ka, ka la nang roi, bad kane pat ka la pynroi ia kita ki jinglong ba bha kiba don ha ka naduh dang rit.

Ha kawei ka sngi—kum ban ai rukom—ka la khreh mdong ban mih noh ha la ka jingiaid ar mail sha la iing.

ka la iohi ha kawei ka dong jong ka skul (ka bym don briew shuh mynta), ia uwei u khynnah rit lem bad ka kitab ba la plie ha khmat jong u, bad ka sleit kaba tngit bad u mawthoh uba luiñ de hajan jong u. Ki ummat jong uta u khynnah uba pli ki la jaw, namar um shym lah ban pyndep la ka kam, bad u la poi ha thmit kaba kut eh ka jingduh jingkyrmen khynnah jong u. U la pyn-syrwa kai ia la ka por ha skul, lymne um shym shah shkor mynba batai ia ki lynnong ; te dei ban da set skul ia u, haba ki para khynnah baroh ki la leit noh, ba un pyndep la ka kam.

Ka Mari ka la baiong khlieh eh ha kata ka sngi bad ka la kwah eh ban leit b n leit phai sha la iing, hynrei haba ka la iohi ia ka khmat ba sngewsih bad ba jaw-ummat jong uta u khynnah, ka la klet lut khait ia lade bad la ka baiong khlieh bad katba ki jingiajam jong kita ki para khynnah ki la jah lngaid sha jngai, ka la leit pyntngen ia uta u khynnah skul.

"Dei kaei, hep Robbie baieit ?" ka lakylli ha la ka rukom riewtymmen da ka ktien kaba jem, kaba ieit "Oh nga iohi ba phi dei ban khe ñ ia kata ka jingkheiñ ! Kam long kaba dei ba ngan pynkheiñ ia ka ha ka jaka jong phi, namar phi tip ba kata kan long kum ka jing-shukor ; hynrei nga lah ban b tai kumno phin khe ñ hi ia ka ; nga ngeit ba nga lah ban pynshai ia ka."

Tang shu ong kumta, ka Mari ka la wallam la i jaiñ jot ba jhieh bad ka la ñ ad ia ka sleit bad ka la sei ia la ka shaku rim bad ka la lit ia uta u mawthoh.

"Khmih, ho, mynta," ka la ong, ka da rkhie sngewbha, "Ngan thoh ia ka jingkheiñ kumba ka don ha ka kot", bad ka la thoh ia kata ka jingkheiñ ha ka sleit, ha ki dak kiba shai, la kim da ityngad eh shisha.

Haba la pynshlur ia u kumta, u Robbie u la pynleit ia la ka jingmut ha la ka kam bad da kaba iarap de khyndiat, khala khala u la dep. Ka Mari, da ka dohnud kaba sting, ka la leit noh sha la iing, ka da sngewbha eh ba kata kaba ka la hikai hi ia lade ka lah ban long ka jingmyntoi ia kiwei pat.

Ym slem hadien ba la plie ia ka skul mynsngi, la plie sa ia ka Skul Pynpaw ruh, bad, ha kata hi ka Sngi

U Blei kaba nyngkong eh ba la ki khynnah la hikai hangta, ha khmih, ka Mari baieit eh, kaba khuid ka met bad kaba khuid ki jaiñ ruh, katba ka sabon bad ka um ki lah ban pynkhuid ia ki, bad da ki khmat ba phyrnai bad da ka jingmut kaba nep, ka la don bad ka la shitrhem ban pule bad ban nang ia ka Ktien U Blei.

Ha kata ka jaomiet, ynda la wai jinglaseng, katba ka Mem Evans kaa sa kiew halor la ka kali kulai ban leit noh sha la ïing, ka la sngew ba don ba ktah ia ka na ka ksangti, katba ka ktien ba thiang, kaba ka la ju tip, ka ong "Khublei, Mem, sngewbha, nga lah ban kren shikyntien ha phi ?"

"Hooid, ko khun," la phai ktien kata ka kynthei kaba bha, ka da phai la ka khmat ba sngur ha ka Mari. "Phi don aiu ban ong ha nga ? "

"La myn arsnem, Mem, phi la sbun katta ba phi la kular ba ynda nga la nang ban pule, ngan sa wan sha ïing jong phi ban pule ia ka Baibl jong phi."

"Nga la kular keiñ; nga kynmaw bha ia kata," la jubab ka Mem Evans, "Ko khun, phi la nang ban pule mynta ?"

"Hooid keiñ," la kohnguh ka Mari, "Nga la iasoh ruh ha ka Skul Pynpaw bad ngan sa dei khreh ia ki lynnong na ka Kot Bah, bad lada phin shah, ngan wan sha ïing jong phi shisngi man ka taiew—ka Sngi Saitjaiñ, lehse, namar ngi lait shiteng skul—lada phin shah, ngan ym da lah ban sngewnguh biang shuh ia phi."

"Ym donkam jingsngewnguh, phi 'thei ! to wan ! ngan sa ap ia phi ha katai ka Sngi Saitjaiñ ; te ai ba U Trai Un pynlong ka jingkyrkhu kaba khraw ia phi da la ka Ktien."

Ka Mem Evans ka la bat skhem shiphang ia ka kti ka Mari, bad nangta, ka la kiew halor la ka kali ; te uta u kulai u la kodom stet sha la ïing, i kumba u sngewthuh ba uta u nongrep tymmen u Sahep Evans, u la shitom na ka pangmat, bad ba ka tnga jong u ka la kwah ban poi noh kloi sha u katba lah.

Ka Lynnong IV.

Iaid ar mail ban ioh pule Baibl

U briew um im tang da ka ja,
La ong ka ktien U Blei ;
U dei ban ioh Ka Manna Bneng,
Ka Ktien ka jingaiei.

Ka ïing jong uta U Sahep Evans ka long kaba rim, bad kaba i khlem dur, hynrei ka don ka maian ka ïing ba suk ha ka ia kaba ñiar eh lah bin shem ha ki ïing kiba kham itynnad. Sha kyrpong, ki don ki sem masi, sem syiar, ki sem kulai, sem sniang, katba shalyndet kine pat, don kiwei ka iaka phiang ba la ker sawdong, kaba ki khot 'Ka Aspatal'', namar dei hangta ba ki ai jahthait ia ki mrad kiba pang, bad kiba ia dei ban ioh ka jingshongthait. Namar une u Sahep um ju pyntrei palat ia la ki mrad, bad u ju sumar bha ia kiba pang.

Bad une u nongrep hi ngi la ia ithuh la myn ha kata ka jingiaseng, mynba u la kren sbun eh ia ka Mari. U dang long ujuh hi u briew uba bha uba hok uba minot bad uba sheptieng ia U Blei ; hapdeng ki jingtrei shitom jong u, um ju klet katno u kit ram ia U Nongai kiei kiei baroh, uba phah ia u slap ban ai um ia u symbai bad ia ka sngi ban pynih ia ka aiom ot. Um ju khñiumkumba leh bun ki nongrep—ia ka jingpyniaid jong U Blei, bad um ju kynnoh pop ia i jingleh jong U, lada hap u slap ha u 'langiap shuwa ba kin lah ban kit, lane ka 'erlong synrai kan pyndem lut ia u kew jong u ha khyndew na kaba u la mih shuwa ba yn ot noh ia u ; lymne um ju khñium ne btup wat haba ka jingpang ka kynrup ia ki khun ki jingri ba kham shongdor jong u, bad haba la iap noh katto katne tylli na ki langbrot kiba bha jong u, kiba la thmu toi ban ot doh ia ki, ka doh blang ba donnam jong ka Ri Wales. Haba ong lyngkot, u la long uba sngewhun bad kaei kaei kaba U Trai U ïbit ban phah, bad u ong, kum u Job, haba kano kano ka apot kan wan lap, "Ngin pdiang na ka kti U Blei ia kaba bha, te ngin ym pdiang ia kaba snlew ?"

Shaphang ka Mem Evans pat, ngi la lah lathuh mynshuwa, bad lada ngin jymma shuh shuh hangne ba ka long ka nongiarap ba shisha ia u tnga jong ka, ha kiba dei ia ka met bad kiba dei ia ka mynsiem, ha kiei kiei kiba ladei bad kane ka pyrthei, bad ha kiei kiei kiba ladei bad ka kam U Blei, katta la lut ka jingiaroh ia ka.

Kine ki shijur ki la don laingut ki khun. Kaba nyngkong eh, kaba la san, ka la long ka khynnah kaba itynnad ka jinglong, bad ka la long ka jingiarap kaba khraw ia la ka kmie. Ki para pat ki dei ki shynrang, bad ki leit pule ha kawei ka Skul Bah kaba jngai kumba ar mail. Kine rub ki long kiba bha jinglong bad kiba angnud shaneng, kiba minot bha, kiba hok bad kiba sngur, kum la ki kmie ki kpa.

Kaba kum kata te ka la long kata ka iing ha kaba ia i Hep Mari la khot sngewbha da ka jingieit bad ka jingsbun. Ha kaba sdang, ka la kham lehraiñ, namar kata ka iing ka la kham heh ban ia kano kano kawei pat, ha kaba ka la ju rung; la don ka lyer ba syaid bad ki dak ba pynjawdud jong ka jingpahuh kiba kim ju tip ha i iingtrep barit u Jakoo Jones, hangta haba ia kiei kiei baroh la pyniaid ha ka rukom kaba adkar eh.

Hynrei ha ka jinglehraiñ ka Mari kam shym neh slem; hooid, shisha, ka la jah noh syndon tang ka shu rung ha phyllaw, namar hangta, la wan shaw ia ka da i Mem Evans da ka jingpdiang sngewbha ba hun bad da ka jingdoh kum ka kmie.

"Ale rung hep baieit," la ong kata ka kynthei kaba bha, ka da btin ia ka shapoh iing; u ketli u dang rwai ha dpei bad ka jingsma iwthiang ki kek (u 'pu thiang) ba dang shet ka la pyniwbih ia ka lyer.

"Syaid ding hangto, hep," la ong ka Mem Evans, "te phin sa leit sha kamra shong ban pule ia ka Baibl. Phi don u iet bad kot sada ban thoh note, lada donkam?"

"Hooid, khublei, Mem, nga la rah ia ki," la jubab ka Mari.

Shiphang ka la shong hangta, ka da syaid bajan ka ding kaba klang rhem; hadien, la ialam ia ka sha ka kamra shong, bad hangta, halor ka miej ba la tap da ka

jaiñ linen ba lieh, kata KA KITAB KABA KORDOR TAM ka don.

Ngim dei ban pyrkhat ba la sumar than kumta ia ka, ba leh, kim ju pule ia ka. Hynrei ki ju pule ia ka barobor haba pynlong jingduwai mynmiet bad mynstep. Uta u nongrep ba niewblei, haba u tang shu lait por, wat tang shiteng kynta ne, u leit pule ia ka, u da duriap ia ki jingshisha kiba kordor jong ka.

"Ym donkam ban da bthah ia phi ban leh sumar ia ka Baibl jong ngi bad ban plied mian mian ia ki sla jong ka Mari, nga ngeit ba phin leh kumta," la ong ka mem Evans, "Ngan iehnoh ia phi hangne, Hen, ma-phi bad ka Baibl. Yada phi la lah khreh ia ka bynta kaba dei ia ka Skul Pynpaw, bad pule katba phi mon, nangta sa wan sha kamra bam ban dih sha, shuwa ba phin leit phai noh ho?"

La iehnoh ia ka Mari, tang ma ka bad ka Baibl. Ka la khylliap ia ka jaiñ kaba tap ia ka bad ka la buh ia ka harud, bad da ki kti kiba kiuh, ka la pied ia ka Ktien U Blei na ka lynnong kaba san, ha ka Gospel U Ioannis, bad ki khmat jong ka ki la iohi ia kine ki ktien "Phi ït bha ia ki Jingthoh, naba ha ki, phi mut ban ioh ka jingim bymjukut ; kita ruh ki long kiba iaphla ia Nga."

"Ngan ït ! ngan ït !" ka la pyrta, ka da sngew kumba ia kita ki ktien la kren ha ka beit da kano ma ka ktien Blei. "Ngan ït bad ngan hikai, katba aga lah, Ah ba ngan da ioh Baibl la ka jong." Kane ka jingthrang ia kata *Ka Spah ba shisha eh*" ka la long ka jingsdang jong kata ka jingtrei ka Ktien U Blei kaba la phriang kylleng ka pyrthei. Da kata ka jingangnud jong kane ka knynnah ba duk, la thmu ba kan long ka lad jong ka jingtip bad ka jingshai ia ki klur ki mynsiem hadien habud.

U Blei U jied ia kiba tlot jong ka pyrthei ban pyndep ia ki jingthmu ba ieit jong U. La pynshisha ia kane ha ka Mari Jones, namar ha ka la sdang mih kata ka angi ba kaba "ka pyrthei kan dap lin da ka jingtip ia U Trai, kumba ki um ki tap lin ia ka duriaw."

Ynda ka Mari ka la lah khreh ia ka bynta kaba dei ia ka Skul pynpaw lashai, bad ynda ka la bam kdang

bha, ka la khublei ia kita ki lok ba shun, bad ka la leit phai noh sha la ing, ka jingmut jong ka ka dap da kane kawei ka jingpyrkhat "NGA DEI BAN IOH KOT BAH LA KA JONG." Ka la kut jingmut skhem, Lada nga dei ban iaikynshew haduh shiphew snem, ngan kynshew bad ngan thied Kot Bah la ka jong."

Ka Khrismas ka la poi, bad ki sngi shuti artat. Ka Mari kan jin da la sngewsih shisha ba la pynsangeh, wat shipor, ia ka kam skul. Lymda ka la kut jingmut ban pyndonkam ia ki sngi shuti ban sdang noh shisyndon ban lum peisa ba kan duh ioh thied Kot Bah.

Khlem da klet ia ki kam iing ka n sem, ka la pyrshang ban wad ia ki kam khuna khmtain, ia kiba ki paramarjan jong ka ki la sngewbha ban siew ei-ei ia ka. Haba dei ka ri khunlung katba ka kmie ka sait jain; haba dei pat, ka leit thoh ne khar dieng iap na khlaw; haba dei ka iarap ban suh syrdep ia ki jain ha ki iing ki paramarjan, bad ka ioh shi peisa ar peisa. Kawei pa kawei ka peisa, bad kawei pa kawei ka damli (ki ju iasiewwait da, da ki damli hapdeng ki riewduk) la thep hapoh iwei i synduk pisa iba rit iba i Pa i la thaw khnang na ka bynta kane, iba don bad ka tbliew thep pisa ha ka jingtap. Ia ita i synduk la buh hapoh ka almari ha ka jaka kaba ka Mari ka lah ban kot; bad ka la dap da ka jingkmen bym lah ong haba ka lah ban wallam ia ka bai sngi—khyndiat ki sbai tama rit, lehse—bad ban thep ia ki ha ita i synduk, ka da khmih lynti hir hir ia kata ka por ba kan dap tyngka kaba biang ban thied ia KA BAIBL.

Dei hamar kaba kum kane ka por ba ka Mem Evans haba ka la tip ia ka jingkwah ba jur jong ka Mari, ka la pynshlur bad iarap ia ka da kaba ka la ai sngewbha la ka ia uwei u 'iar ryngkuh bad shijur ki 'iar kynthei.

"Em! em! ko ieit, wat aiñguh ia nga," ka la ong, haba ka Mari ka la pyrshang ban pyapaw haduh katno ka sngewnguh. "Nga la leh khnang, kawei ban iarap ia phi ba phin dup ioh ka Baibl la ka jong bad kawei pat, namar ba nga ieit eh ia phi bad nga kwah ban pynsngewbha ia phi. Te, haba ki sylar ki sdang ban kha pylleng bad kin sa sdang kha tang shu mih pyrem—phi lah ban die ia ki namar kin long ki jong phi bi, bad phi lah ban pyndonkam ia ki peisa ba phi ioh katba phi mon. Nga

tip lypa kumno phin pyndonkam ia ki," la ong ka Mem, bad ka rkhie artat.

Hynrei ka sbai rupa kaba nyngkong eh kaba ka Mari ka la thep ha ita i synduk kam shym long na ka bai pylleng. Ha kawei ka janmiet, katba ka dang isid ia ka surok na Towyn na kaba la phah lam khubor ia ka da i Pa, ka la jynthut ia kaei ma kaei bad ka la dem ban khmih kaei bad ka la shem ba dei ka pla sn'eh buh peisa kaba heh. Ka lyngngoh ka dei ka jongno ke-ñ? Ka khynnah ka la nangiaid, tad ynda haba sa shiteng mail ne ba kan poi ïing, ka la iashem bad uwei u briew uba da iaid suki, i kumba u ii aiu-re-aiu. U la khmied haba ka Mari ka la poi hajan bad ka la tip ba dei u Sahep Greaves u para kynsi ka Mem Evans.

"Ah, khublei, Mari," u la ong, "Nga shitom phi. Katba nga dang wan phai na iew, nga la kum pynhap ia ka pla peisa, bad..... ......"

"Ko Sahep, dang myntan hi, nga ioh kawei ka pla peisa," ong ka Mari, "hakhmih ka dei kane?"

"Hoo'd, shisha, hep, ka dei ka jong nga, bad nga sngewnguh shibun eh ia phi. Em, to ap shiphang," u khot ia ka, namar ka Mari ka la nang iaid noh pat. "Ngan ai buskit ia phi kum ka dak ka jingsngewnguh."

Te katba u dang kren, u la shim shityngka u mut ban ai ha ka bad kan nym da long kaba bun tnan ban ai ia ka khynnah kaba duk kaba la pynioh ia u ia kata ka pla kaba khia kaba u la jah. Hynrei u la pyrkhat biang, bad u la ai phewse, tang shipiah ha ka Mari. Ka Mari ka la pdiang ia ka da kaba kmen bad ka la mareh bran sha ia ïing, ban thep ia ka hapoh synduk bad kata ka sbai rupa ka la don ha ita i synduk rit, ryngkat bad ki para sbai ba kham duk bun bun snem.

Shen shen ka shuti Khrismas ka la kut noh, ka Mari ka la pyndep tista ia ki lynnong ha dei na skul; ka la pyndep hok ruh ia ki kam ïing kam sem; ka leit man ka Sngi Saitjaiñ sha ïing ka Mem Evans ban pule Baibl bad ban khreh ia ka bynta kaba dei ha Skul Pynpaw; bad hadub ki taiew, kam lah ioh por satia ban pynioh wat shipeisa ban thep ha ita i synduk rit.

Haba dei ruh ka la kham pol dier sha ïing, ha ki janmiet Sngi Saitjaiñ bad haba kumta, ka Kmie ka sngew khuslai shaphang jong ka. Ka Mari ka wan phai teng teng na ki lynti Khasi nalor lum, ki lynti kiba ma wat lei lei janmiet ynda la sdang dum.

Ha kawei ka janmiet, ka Molli bad u Jakob ki iashong bad ki ap ia la ka khun. Ka la palat phra baje. Ka Mari kam ju wan dier kumne mynno mynno. "Ka Mari ka la dei ban pol katta," ong ka kmie, "Ka la nang dum syñia, bad ym don bnai mynta ka mie'. Ka lynti ruh ka long kaba khohruh khohraiu lada kan wan na ka lynti Khasi nalor lum, bad kam long ka ban iaid ia ka lynti kaba kham jngai, lada don ka lynti kaba kham jan. Ka la slem palat mynta ban ia mynno mynno. Nga kyrmen ba kam shym mynsaw," bad ka kmie ka la leit sha ka jingkhangit ban jrgon.

"Wat leit khuslai," la ong u Jakob, "Ka Mari ka la bud ia ki kam ba bha bad Uta Uba la buh ia kine kiei-kiei kiba bha ha ka dohnud jong ka Un sumar ia ka jingmih shabar jong ka bad ia ka jingwan phai jong ka naduh mynta, bad haduh ki bymjukut. Amen."

Ka kt en u Jakob ka la pyntngen ia ka kmie. Mar kumta ka Mari ka la wan, ki khmat jong ka ki tyngshaiñ, ki ngab jong ka ki sawkyrang bad ka pashat jingthai baron sawdong ia ka ïing, kat ban pynlyngngoh ia ki kmie ki kpa jong ka.

"Ko khun! Phi la pule shaphang aiu mynta? Phi la leh kbreh ia ka bynta kaba dei ha ka Skul Pynpaw Jashai?" la kylli u kpa.

"Hooid, Pa, ka bynta kaba sngewbang eh," la ong ka Mari, "dei ka lynnong hi bad ka jingkren u Sahep Evans kaba la bat slem ia nga katne."

"Kumno?" la kylli ka kmie, "Ngi la khuslai eh shaphang jong phi; ngi sheptieng loh jia ei-ei ia phi."

"Phim donkam ban khuslai, mei," la ong ka Mari, namar ka sngewshngaiñ, kumba sngewshngaiñ u kpa jong ka, "U Blei U tip aiu nga leh, bad Um sbah ba kano kano kaba sniew kan lap ia nga. Ko Pa, katba nga nang pule shaphang jong U, katta nga nang kwah ban tip bad ngan ym shongthait haduh ba ngan da

ioh ka Baibl la jong. Bad mynta ruh nga la wallam bad nga shi lyngknep bah na ka Baibl u Sahep Evans.

"Phi mut alu, Mari ?" la kylli lyngngoh ka kmie, "kumno phi lah ban ioh ia kata ?"

"Ha ka khlieh jong nga mei" la ong ka Mari, "bad *ha ka dohnud jong nga.*"

"Kaei kata ka bynta ?" la kylli u kpa.

"Ka dei ka hynñiew lynnong U Mathaios," la ong ka Mari, "ka bynta kaba dei lashai ka long, naduh ka dkhot kaba nyngkong haduh ka dkhot kaba khadar. Hynrei ka la long kaba bang katta ba nga la spel ia ka lynnong baroh kawei. Bad nga tang shu dep spel, u Sahep u la wan ru g bad u kylli la nga la sngewthuh ia ka baroh. Nga la iathuh ba don ki bynta kiba la pynshaiong ia nga. Nangta na la ka jinglong ba sbun, u la batai pynshai ia ki. Lada phi kwah, ko Mei ko Pa, ngan spel ia kane ka lynnong ha phi."

Kumta hi u Jakob u la iehnoh ia la ka kam bad u la shong ha ka dong u atoskhana ha kaba u ju shong, ka kmie ka la sdang thaiñ, ka Mari ka la shong hajan i pa bad ka la sdang spel naduh ka dkhot kaba nyngkong bad ka la spel ia ka lynnong baroh kawei, khlem don wat iwei i jingbakla, ka jingspel kaba pynpaw j ngmut bad kaba pyni ba i da sngewthuh shai ia kaba i la spel.

"Kynmaw ia kaba nga ong, ko Kmie," la ong u Jakob, ha kata ka miet, ynda ka Mari ka la leit thiah, "kane ka khynnah kan sa long kaba donkam eh na ka bynta ka kam U Trai, shuwa ba kan iap. Phim iohi kumno U hi U ialam ia ine i khunlangbrot jong U, sha ki jaka phlang ba jyrngam, bad harud ki um ba jai-jai ? Katba ka spel ia kata ka dkhot 'Pan te, yn sa ai ha phi' ki khmat jong ka ki tyngshaiñ bad ki ngab jong ka ki saw syngiang pat, bad nga itp ba ka la pyrkhat shaphang ka ka Baibl kaba ka la thmu bah ioh. Nga ngeit ba ka iaiduwai ba kan ioh ka Kot Bah la ka jong wat haba ngim poi pyrkhat. U Trai Un sa pynioh ia ka ha ka lano ma lano. Hooid, Molli, ngam artatien, ka Mari kan ioh la ka Baibl."

———

Ka Lynnong V.

"Uba lah ban shaniah ha iba khyndiat eh."

Tang kawei ka talen ha nga Me la ai,
La kumta ngan kamai, da pynroi la ka, Trai ;
Ngan ym leit buhrieh ia ka, ngan minot, ngan trei,
Ngan shakri l'U Kynrad, ngan burom l'U Blei.

Ki don bun ki bor kiba la iarap ban saiñdur ia ka jing'ong jingim jong ka Mari Jones ha ki snem shong skul jong ka, ki bor kiba la pynskhem ia ka jingthmu ba bha, bad kiba la pynsan bad pynroi ia ka jinglong ba bha kiba ka don bad kiba la pynlong ia ka ba ki briew baroh kat kiba ka la iakynduh ki sngewieit ia ka.

U nongbiakai jong ka u John Ellis, u la long uba tbit bha ia la ka kam bad uba trei hok rub. U la iarap shibun ha kaba pynsan ia ka jingmut bad pynskhem ia ka jinglong jong ka. Ka khynnah hi ka la long kaba nep jingmut bad kaba ju minot bha ia la ki lynnong, bad u John Ellis u khmih ia ka kumba u nongsumar kper u sumar ia i jingthung i ban sa seisoh shibun, ynda la san. Bad katno u sngewkmen haba u iohi ba ka nangsan nangsan bad nangroi nangroi.

"Hynrei ka ror ka la poi ia u John Ellis ban kynriah jaka noh shawei. U la leit bikai sha Barmouth bad la wan da uwei pat ban hikai skul ha Abergyno'wyn, uba ka kyrteng jong u u Lewis William. Une u la long u kynja riewduk bad um shym ioh shongskul bha, bad shi por rub u la pynsyrwa ia la ka jingim, u da im khlem-Blei ; hynrei u la kylla kaba mut bad na ka jingbieit tasam, u la kiew sha ka kyrdan kaba donbor bad don-burom, bad u la man long u Khristan uba bha bad uba rangbah jingmut shibun.

Une u Lewis Williams u la long u briew uba rit met, bad katba ngi lah bad sngewthuh um shym long u briew uba nep jingmut, bad um shym ioh ki talen kiba pher. Hynrei ia kata kaba u la duna ha ki bor jabieng u la pyndap da ka jingkut jingmut-nar, da ka jingmut ka ban ym shah jop bad da ka jingminot kaba la iaineh skhem ha kaba nangpynroi bad nangpynbit ia lade sha ka kam.

La kha ia u ha Pennal ha ka snem 1774. Ki kmie ki kpa jong u ki long kiba duk. Kum kiwei pat ki para khynnah ha ki thaiñ Pennal, ha kita ki por, u la long uba kham runar ha ki jingrunar khynnah ; u pynkheiñ ia ka Sngi U Blei dem dip, bad u shah mai borabor ha kita kiba ithuh ithaw ia u.

Haba u don kumba khadphra snem ka rta, u jia leit shisien sha ka jinglaseng duwai, mynba uwei u Sahep Jones, uba na Mathafarn, u pule bad batai ia kaba san lynnong ka Shithi sha Ki Rom. Ka Ktien U Blei ka la pynkynduh ia u, u la kylla kaba mut, bad u la man long u briew uba thymmai, kat ban ym don ba artatien ia ka jinglong Khristan jong u.

Haba la pdiang balang ia u ha ka balang Mothodist Cwmllinian, la kylli ia u—bandeng kiwei pat ki jingkyll —"Lada U Jisu Khrist Un phah ia phi ban leit trei ia kano kano ka kam na ka bynta jong U, phin leh ne em ?" U la jubab : "O hooid ! kaei kaei baroh, katba U Jisu U kwah na nga, ngan leh shisyndon." Ka mynsiem kohnguh ka la don ha u naduh kaba sdang, bad kane ka la long ka daw bah ka jingroi jong u.

Kaba kumta ka la long ka jingsdang ka jingim khristan jong une u briew uba phylla.

Ym slem hadien u la leit shong shakri ha kawei ka shnong kaba kyrteng ka Tyrchad, hajan Llanegrin. Haba ma u hi u la ioh ka jingshai bneng, um lah khlem da iohi ia ka jingdum bad ka jingbleit jong ki khynnah bad ki samla kiba ha kita ki thaiñ. U la shitrhem ban leh ei ei na ka bynta la U Kynrad, bad u la kut jingmut ban sdang pynlong ia ka Skul Pynpaw hangta, bad lada lah, sa ia ka skul mlet de, khnang ban hikai ia ki khynnah bad samla shynrang ban pule kot.

Kane ka jingthmu ka long kaba dei iaroh shisha khamtam haba kynmaw ba u Lewis Williams um shym ioh shongskul mynno-mynno ; um put nangbha ban pule beit wat ma u hi bad kane ka jingmut ban hikai ia kiwei pat, shisien ong, imat ka long tang ka jingpyrkhat kai.

Hynrei kata ka phawar hyndai ka long kaba dei : "Sha kaba don ka mon, shata ruh ka don ka lynti." Sa

shisien shuh, la pynshisha ia kane ha ka jingshem bad ha ka jingtrei u Lewis Williams.

U la plie ia ka skul bad u la sdang syndon ia ka kam hikai. U la hikai ia ki "A.B.K." da kaba pyndei ha ka sur rwai, "Ka jingiaid tur jong ki Rangbah Harlech" (The march of the Men Harlech). Tip nangno u ioh ia kane ka buit: hynrei ka la long ka rukom kaba bha shibun ban hikai "A.B.K." Ngi bna ba u Dr. Moffat, uta u Missionary uba pawnam, u la bud ia kajuh ka rukom hikai, sa sawphew snem hadien, haba hikai ia ki khynnah Bechuana, tangba u la pyndei ia ka sur "Auld Lang Syne."

Hynrei u Lewis Williams um shim sngewhun tang ha kaba hikai ia ki "A.B.K." ha ki khynnah; u la kut jingmut ban pynbit ia lade ban hikai ia kiba la kham san, la u tip ba un da iakynduh bad ki jingeh ki bym imat lah jop shuh.

U nongbikai hi um put nang pule bha, u pule suki bad haba dei, u kynnoh bakla; hynrei u la pynlong ka jingsmai ba un da hikai ia ki samla kiba wan ha skul jong u.

U da tip blang bad u da kynmaw kyndong, da kaba dukha, ia la ki jingduna; hynrei u ju leit khreh—ha ka rukom khreh kot—ia ki bynta kiba dei ia ka Skul Pynpaw, bad ia ki lynnong kiba dei ia ka skul miet, ha kawei ka kynthei kaba bha bad kaba riewblei, kaba kyrteng ka Betti Evans, kaba nang ban pule bha. Da ka jing arap jong ka, u la khreh ia ki lynnong kiba un sa hikai ha kata hi ka sngi ne lashai janmiet; kumjuh ruh ia ki bynta kiba un sa hikai ha Skul Pynpaw. Shisha u don ha shuwa tang kumba shisien jam, ia kiba u pyrshang bad hikai.

Teng teng u ju khot ia ki katto katne ki khynnah skul kiba na kawei ka skul bah kaba shajan shata, ban wan iapule bad iatai nia. Da ka buit sian bad ka jingipeiba, un pynbeit ba ka sobjek kaba kin ia pule bad iakren pynshai kan dei shaphang ka lynnong kaba u hi u dei ban sa hikai shen. Te katba ki dang iapule, ki dang iatai-nia, u pat u nang shahshkor bha dngong. Kita ki jingiapynshai shaphang ka jingmut, lane ka rukom kynnoh

ia ki ktien kiba eh, ki la long ki jingiohnong ha u, namar ki ai jingsngewthuh ia u ia kaba u kwah ban tip.

Hynrei napdeng kine ki samla kiba shait wan, ym don mano mano ba tip ba uta u briew uba khot sngewbha ia ki, bad uba kren donkor bad uba shahshkor bha, u dei pynban uba shah hikai ha ki, bad uba shaniah ha ki ban ioh lad ban shna ka phrase (*jingong*) kiba dei, bad ban hikai kumno ban kynnoh beit ia ki ktien kiba eh.

La sdang ia ka kam skul borabor da ka jingduwai. Ki khynnah skul jong u ki long kiba iakhih iakaw kaw. Hynrei u la lap ka buit kaba phylla kumno ban pynjar jar ia ki ha ka por ba duwai.

U la nang bha ia ka drill shipai, namar mynshuwa, u la long shipai. Shuwa ban pynlong jingduwai u pyndrill ia ki khynnah ha ka rukom shipai bad haba poi sha ka drill "IENG BEIT !" "ATTENTION !" (Thap ia ki kti ha ki lbong,) shisyndon bad lyngkot ruh un duwai katba ki khynnah ki ieng jar jar.

Te katba u Lewis Williams u dang trei shitom ha Llanegrin, u da wad lad kumno ban ialam ia kine ki khynnah bad samla sha U Jisu Khrist bad ban pyntbit ia ki ban shakri ia u, la jia ba u Saheb Thomas Charles uba na Bala, u la wan poi ha Bryncrug, namar ba u dei ban pynlong jingiaseng balang ha Abergynolwyn kum lashai. U la sah miet ha iing u John Jones, uba long u nongbhikai skul ha kata ka jaka.

Katba ki dang iakren u Thomas Charles u kylli ia uta u trai iing ia u tip ia uno uno u briew uba bit ba un bud hikai ha kawei na ki skul kiba u dang plie shen ha kito ki thain ; u John Jones u la jubab ba u la bna shaphang uwei u samla uba hikai ia ki khynnah ha ki m'et pohla bad ha ka Sngi U Blei ruh ha Llanegrin ; "hynrei," la ong uta u nongbhikai, "nga iohsngew ba u la lade hi ruh um da nang ban pule, bad ngam sngewthuh da kumno u lah ban hikai ia kiwei pat."

"Ka bym lah long!" la ong u Thomas Charles "Kumno u briew un hikai ia kaba u hi um t p ?"

"Pynban ki la ong, u hikai te phi !" la jubab u John Jones.

U Thomas Charles u la ong ba un da sngewbha ban lashem bad une u nonghikai uba phylla uba ai ha kiwei ia kaba u hi um don. Kum lashai, u John Jones u phah khot ia u Lewis Williams bad u la wan iashem bad u Thomas Charles. Bad la ka rukom riam nongkyndong bad la ka jinglong i-shida, um i satia kum u nonghikai skul.

"Kumno ? Iok baleit," la ong u Thomas Charles, da kata ka sur ieit bad ka sur ba pynsngewshngaiñ jong u ; bad kata hi, shisyndon ka la pyrsad mynsiem jingsbaniah ha une u samla. "Ki iathuh ha nga, hana ba phi pynlong skul hangta ha Llanegrin ha ki Sngi U Blei bad ha ki sngi pohia ban hikai ia ki khynnah ban nang pule kot. Phi don bun ki khynnah ?"

"Hoold Sahep, ki bun than palat ia kaba nga lah ban hikai," la jubab u Lewis Williams.

"Hato, ki roi da ka jinghikai jong phi ?" la kylli u Thomas Charles, u da wiat samrkhie urtad.

"Don kiba shu nang malu mala," la jubab uta u nonghikai samla, u da sngewthuh hi ia la ka jingduna, bad u kren da ka akor.

"Phi sngewthuh 'tein Phareng ei ei ?" la kylli u Sahep Charles.

"Tang kawei ar ki ktien phret, Sahep, kiba nga la tam, mynba nga dang long shipai."

"Kumno ? Ia ka ktien Welsh phi nang ban pule bha?"

"Em, Sahep, nga shu nang malu mala bynrei nga laleh katba shong ka bor jong nga ban kham nang."

"Phi la shong skul shuwa ba phin sdang hikai ?" la kylli u Sahep Charles, u da nang sngewtynnad eh ia une u samla uba ieng jemnud katta katta hakhmat jong u.

"Em, Sahep, ngam shym ioh shong skul mynno mynno ruh em, wat shi sngi."

"Hato ki kmie ki kpa kim ju hikai ia phi ban pule mynba phi dang shong ha iing ?"

"Em, Sahep ki kmie ki kpa jong nga hi ruh kim nang ban pule, wat kawei ka ktien."

Hangta u Thomas Charles u la plied ia ka Baibl, na ka lynnong kaba nyngkong na ka Sbithi sha ki Hebrew, bad u la ong ha u Lewis Williams ban pule ia ki dkhot kiba sdang.

Suki jal, bad da kaba teh teh bad bun ki jingbakla, uta u samla u la kobnguh, bad u la pule dkoh bad da kaba eh ia ka dkhot kaba nyngkong.

"To, katta la biang hep," ong u Sahep Charles "bynrei da kumno phi lah ban hikai ia kiwei, ngam lah sngewthuh satia! Iathuh ha nga da kano ka rukom phi hikai ia ki khynnah ?"

Uta u nonghikai samla uba pli u la pyrshang ban batai kumno u shah hikai ma u hi shuwa bad nangta kumno u leit hikai ia kiwei. U la batai kumno u pyrshang ban hikai ia ki "A.B K." da ka sur rwai ; u la iathuh kumno u shait leit pule kot ha i Mem Betti Evans bad kumno u phah khot 'a kito ki khynnah skul na ka skul bah ban iatai nia bad ki, bad kumno u pyndril ia ki khynnah bad pynlong jingdwai artad

Katba u Lewis Williams u nang phla kumta, u Thomas Charles, da kata ka jingnang tynjuh-briew kaba u don ha u u la nang pei syllut lyngba ia ka snep bakhaiñ jong u bad u la ithuh ia ka bor jinglong bad ia ka jingshitrhem ka ban ym shah jop jong u. U la iohi ba une u nongbud u jong U Trai uba sngewrit shisha bad uba tip ba u duna, u la pyrshang katba shong ka bor jong u, ia ka ban pynroi ia kata kawei ka talen ka ba u don, u da shakri sngur ia la U Kynrad. U la iohi ba u don ka buit ban trei bad u dondam tang ka jingiarap khyndiat bad nangta un sa long u nongtrei uba myntoi eh jong U Khrist. U la pynbeit ba un shah hikai shipor ha u John Jones, khnang ba un ioh lad ban nang pynbit bad pynlong ia lade uba kham tbit ia ka kam.

U Lewis Williams u la pdiang sngewbha ia ka jingpynbeit u Thomas Charles bad ha ki lai bnai kiba bud, u la shah hikai ha u John Jones. Tang kane ka jingshong skul kaba u la ioh synei.

Ka buit pynroi hi jong u kam shym sangeh satia, da kata ka jingiarap kaba u la ioh na u John Jones. Man ka kynta kaba lait u siti sha ka jingpule kot khnang ban pynbit ia lade ban long u nonghikai skul ha kawei na ki skul kiba hapoh ka jingpynlaid u Sahep Charles. Bad khnang ban nang pynjanai shuh shuh ia lade, u ju leit sha ki balang kiba marjan, u da sngap thuh ia ka rukom batai

bad la ka rukom pule jong ki minister. Ia ka jingkwah ba rhem jong u, ha kaba khadduh la pynbuo. Ha ka snem 1799, haba u la dap arphew san snem ka rta, la buh ia u kum u nongbikai ha kawei na ki skul u Thomas Charles. Shisnem hadien la pyokynriah ia u sha Abergynolwyn, bad hangne, hapdeng ki khynnah skul jong u la don i hep Mari Jones.

Ha ki snem kiba bud u la ioh lad ban plie bun tylli ki skul thymmai bad ban pynim thymmai ia kiwei kiba la duh bor bad kiba man swai. Khadduh eh u la man long u nongiathuhkhana. Katta ka long ka jingshitrhem jong u ban shakri ia la U Kynrad bad u sngew sahnud katta ba ki briew baroh kin tip ia ka jingshisha bad wan sha U Trai bad shakri ia U.

U la iap haba u la dap phraphew phra snem ka rta. Ki jingleh jong u ki iabud ryngkat. Ka nam jong u ka dang sah haduh mynta bad ki briew ki kynmaw ieit ia u.

Ka jingiathuhkhana jong ngi mynta ka phai kylla pat sha ka Mari Jones, kaba, ha ka por ba u Lewis Williams u la wan bikai ha Abergynolwyn, ka la long lajan khadhynriew snem ka rta.

Ka la man long ka samla kaba koit ba kbiah bad kaba khlaiñ de, bad kaba minot hi kum mynno mynno. Ka dang bat skhem ia la ka jingthmu ban thied Baibl la ka jong. Hynriew snem lynter ka la kynshew ia man ki peisa ba ka ioh da kaba ka len la lade la ki bam khuthla kaba ka jingduk ka nangpynthrang arsbah ia kiba dang khynnah kum ma ka. Ka dem leit hi diap sha ïing ka Mem Evans ; bad katba ka dang khreh hangta ia ki bynta kiba dei ha skul, ka jingkwah jong ka ban ioh la ka jong ka Baibl ka la nang jur nang jur.

Katno ka jingkmen kan long—ka shait ong—lada *man ka sngi* ngan lah ban pule bad ban spel bad kynshew ia ki jingshisha ba kordor jong ka Ktien U Blei. "Hynrei ka por kan poi," ka la ong, "haba *ngan ioh la ka jong ka Baibl.* Hooid, la nga la ap la slem, ka por kan poi." Kumta, da kaba dem khohsiew harud la ka jingthlah kaba rit, ka la duwai jam, "Ko Trai baleit, ai ba kata ka sngi kan wan kloi noh."

Ki kmie ki kpa joog ka ki sogewsarong na ka bynta jong ka bad ki iakmen shibun. Ka rub ka la naog kham jong kaba myntoi shuh shuh, bad ka jingiarap ia la ka kmie. U kpa, rub, katba u nang sngap ba ka khreb ia ki lynnong skul ne iathuh biang ia ki jinghikai ba ka la ioh, u la dap da ka jingainguh ia U Trai na ka bynta la ka khun kaba shlur bad kaba sheptieng sngur ia U Blei bad u lai duwai ba kan man long ka jingkyrkhu kaba khraw, lashai lashisngi, ia baroh kiba kan iadei kam.

———

Ka Lynnong VI

Ha ka lynti.

Ban ioh ka dohnud kaba sngur,
 Ka jingthmu kaba skhem ;
Kan kham shongdor ia baroh lang,
 Ka spah pyrthei b'la shem.

"Ko mei, ko pa ! sngap seh ! I Mem Evans i la siew ia nga, namar ba nga la trei kam ia i, bad i la siew palat eh ia kaba nga la khmih lynti. Mynta nga shem ba nga la dap biang ban thied Baibl Nga sngew suk katta katta, ngam tip-ngan leh kumno."

Ka Mari ka dang shu wan phai na iing ka Mem Evans, bad katba ka dang iathuh ia kane ka khubor ba dap jingkmen, u kpa u la pynsangeh noh ia ka kor thaiñjaiñ, bad u la kner baroh ar'ti.

"Ka long kumta sha Mari ? Ynda la kynshew hynriew snem ! Long ka jingnguh ia U Blei, ko khun, Uba la buh kat kane ka jingkwah ha ka dohnud jong phi bad Uba la ai ha phi ka jingiaishah ban ap, bad ka jingialeh ban trei, ba phin dup ioh ia kata kaba phi la thrang eh. U Blei Un kyrkhu ia phi, ko 'thei rit jong nga," bad u Jakob Jones u la buh ia la ka kti halor ka khlieh la ka khun, ha ka rukom kyrkhu, u da ong de, "Kan sa long ruh ia kaba la kyrkhu."

"Hynrei, iathuh ha nga, ko pa baieit," la ong ka Mari, ynda ka la sngap shiphang, "nangno ngan leit thied Baibl ? Ym don ba die hangne ha Abergynolwyn."

"Ngam tip phi, khun; hynrei u nongialap jong ngi, u Sahep Williams Huw, u te u tip," la jubab u kpa, "ka bha ba phin leit sha u lashai; to sa kylli kumno yn ioh ia kata KA KITAB BA KORDOR."

KA MARI JONES HA KA LYNTI.

Kumba la bthah la u kpa, tumta ka la leh. Ha ka sngi kaba bud ka Mari ka la leit sha Llechwedd, sha u Sahep William Huw, bad ha u ka la buh la ka jingkylli, kaba, ha ka hi, ka long kaba donkam tam ia baroh. Hynrei, u la jubab ba ym lah ioh shuh, (wat ki Kot Bah Welsh kiba la shon mynshem snem) lait sa tang na u Thomas Charles, na Bala, bad u sheptieng ioh ba ki

Baibl baroh kiba u Thomas Charles u la ioh na Nongbah London, u la lah die lut lane u la kular lypa ha ki briew bun bnai mynshuwa.

Kane ka la long ka ktien kaba pyndiaw bad ka Mari ka la leit phai sha la ïing kaba noh mynsiem shisha ; hynrei kam shym duh jingkyrmen. Dang don hi, lehse, ka la pyrkhat kawei ka kopi Kot Bah kaba sah khyrdong ha u sahep Charles, lada kumta kata ka kopi ka dei ban long ka jong ka.

Ka lynti ka jngai palat arphewsan mail ; ka surok ruh ka bym ju ithuh ; uta u phadri ruh uba donnam eh, hynrei uba kam pat ju iohi, u ban ai ha ka ia kata kaba ka la thrang eh– kane baroh wat lada ka pynma ei ei ia ka, kam shym lah wat tang shikhyllipmat ban pynduh jingkyrmen ia ka.

Shipor, ki kmie ki kpa jong ka, namar ba jngai eh, kim sngewbha ba ka leit haduh Bala, ba kan thied ia ka Baibl. Hynrei hadien, kim shym ujor shuh. "Namar," ong u kpa ha ka kmie, "lada ka long ka lad ka jong U Blei ban shah shkor bad pynlong kam ia ki jingduwai jong ngi, bad lada U ialam ia ka khun kumba ngi la kyrpad ba Un leh, kan da long kaba ma shibun ia ngi ban leh pyrshah ia ka jingpyniaid jong U."

Kumta i hep Mari i la ioh ia la ka mon, bad haba la shah ba kan leit wad Kot Bah sha Bala, ka leit kai sha ïing la ka paramarjan, ka la ïathuh shaphang la ka jingthmu, bad ka la iapan kylliang na ka ia kawei ka pla ba kan ioh thep bad wanrah sha ïing ia kata KA MAR BA KORDOR TAM, ka Baibl, lada kan ioh ia ka.

Kata ka paramarjan ba ka da kynmaw ia ki jingleh ba bha baroh ba ka Mari ka la leh ia ka hi bad ha la ki khun, ka la sngewbha ban ai ia ka pla ha ka, ka da sngewbha ba ka la ioh lad ban pyni haduh katno ka sngewnguh ia ka Mari bad ka la khublei ia ka da kaba ong, "U Blei Un kyrkhu, un pynshem bha ia phi."

Ka snem ka dei 1800 ; ka por ka dei ka pyrem, haba ka lyer kaba pyngngad ka beh ha ki lum ki thor. Kum la shai, ka Mari ka la khie thiah dang step eh ; ka la sum la sleh bad ka la riam bha, namar hato, kane kan ym long *Ka Sngi jong ki Sngi* ia ka—ka sngi ia kaba ka la

ap dngong da ki snem, bad ha ka jingpyrkhat jong ka, ka sngi ka ban pyalong ia ka kaba suk tam na ki para khynnah kynthei baroh lane—lehse, lada kam ioh Kot Bah—ka sngi ka ban pynbubkhoh bad ka ban pynsngewsih kthang ia ka.

Ka don tang shijur ki juti. Ka sngew ba ki kor than ban phong lwet ia ki ha ka jingleit kaba arphewsan mail. Te ka Mari ka la thep ia ki ha la ka pla, ka mut ban phong pat ia ki ka tang shu jan poi ha shnong.

La ka dang step phyrngap shisha, u Jakob bad ka Molli ki la ia khie thiah ban ai ja step ia ka Mari da ka dud khluit bad u kpu, bad ban ioh jingduwai de, ki da duwai kyrpad khnang ia ka jingkyrkhu U Blei ha la i khun bad ka jingiada bad ka jingsumar jong U ha ka jingleit jong i.

Kane ka la pynkhlaiñ bad pynthngen ia ka Mari—la ker ia ka da ki jingduwai jong ki kmie ki kpa ba niewblei—bad haba ka la doh ia ki, ka la mih nob ban iaid kjat haduh ka shnong Bala, ha ka sngi kaba kam shym lah klet shuh—ka la im ha ka jingkynmaw jong ka haduh ka kynta kaba khatduh eh ha ka jingim jong ka.

Ka la jam kat ban shu bisng—ym da stet eh, namar kata kan pynthait ia ka, shuwa ba kan poi shipawa na ka jingleit jong ka, hynrei da ki kjat kiba lyngkhuid ka iuh da kaba sting, hynrei skhem baroh shilynter ka lynti. Ka pynieng beit ia la khlieb, ki khmat ba sngur jong ka ki phyrnai bad ki ngab jong ka ki saw syngiang: kumta ka la iaid, ka samla kaba kynjriang bad ba i-kynthir tam ha kata ka step pyrem ba iewthiang, ha baroh sawdong ka ri. Mynno mynno ruh em, kiei kiei kim shym paw ha ka kumba ki ia paw ha kata ka step. Uta u lum imat kumba u peit arsut ban iada ia ka; ka sngi hi katba ka nang ieng ha mihngi, imat kumba ka leh sngewbha khnang na ka bynta jong ka; ki shapuloit ki pda lyngbneng, na ka dewlangni tad ynda ka jingpah jong ki ka jah lyngaid ha ka suiñ, thik kum ka jingduwai ba ring sur sngewtynnad, kaba ia phah sha U Blei. Ki rabbit ki phngoid ha ka na ki kyndong ba tap sla bad na ki thliew jong ki; wat u risang, katba u kiew ia u dieng u sangeh ban peit kum uba ithuh bha ia ka, kumba un ong, 'Khublei kong, khie ngan kit bok ho!'

Ka dohnud jong ka Mari ka la pynsawa blang ia ka sur ba angewthiang jong ka mariang, ka da dap da ka jingainguh bad ka jingkyrmen.

Te mynta ngin iehnob shuwa, ia ka Mari katba ka nangiaid khlem tieng ha la ka lyoti, sha shnong Bala; ngin iathuh lyngkot ia ka history jong uta u briew uba riewblei bad uta u rangbah na uba ka Mari ka la khmihlynti ban ioh diang ia ka Kot Bah kaba ka la thrang la bun bun snem.

U Thomas Charles u la long u briew uba khraw bor bad uba donburom ha ri Wales. U la long u étiar, ha ka kti U Blei, ha kaba pynbeit bad pyndep ia bun ki kam ba bha bad ba donkam ha ki jaka ha kaba ka jingbieit bad ka jingdum ki ju synshar. Namarkata la ju ai kyrteng ia u "U Apostol Thomas Charles, uba na Bala."

Ha kata ka por u don kumba saphew snem ka rta, bad u la pynlut arphew snem, ha kaba la id kylleng ha ki shnong kiba kyndong tam bad kiba khlaw tam ha ri Wales, u da ialap ia ka Ktien ka Jingim, u plie ki skul, u da pyndonkam ia la ki bor ba khraw bad ba bun rukom, beit tang ia ka kam U Kynrad jong u.

Haba u la khadphra snem ka rta, u la siti ialade ha U Nongpynim, bad ka jingtrei kaba dyngkong eh jong u na ka bynta la U Trai, ka la long ha la iing, ha kaba u la pynieng ia ka duwan-mane-blei, ha la i rympei mynstep mynmiet; naduh ba u la wan long Khristan, um shym pep ka jingiapule lang, jingiaduwai lang, shi iing shisem, mynstep bad mynmiet; bad nalor kata, u shitrhem ia ki kam ba bha baroh, u da leh ruh da ka mynsiem ieit bad jemnud.

U la sdang la ka jingshong skul ha Karmarthem (South Wales). Hadien kata, u la leit sha ka Skul Bah ha Oxford. Hangta u Rev. John Newton u la iarap shibun ia u, bad namar ba u ieit eh ia u, u la khot ia u shisien ban pynlut la la ka por shuti ha iing jong u.

Ynda u la dep shong skul, la thung ia u Thomas Charles kum u Phajri ha ka Balang Shor (Church of England). U la long u riewhok u bym lah ban shah ia ka shukor, bad kane ka paw ha ki jingiathuhkhana jong u— ki jingkren kiba beit bad ba shlur, kiba dei blang ia ka Gospel ka jingkylla-kaba-mut bad ka Gospel ka Jingpynim,

kiba dap pynban da ka mynsiem leit. U la long u Prophet, ha ka rukom ialap jong u, bad bun kiba na ka Balang Shor ki la thut bad kim pdiang shuh ia u ; kumta u la kynriah noh na ka Balang Shor bad u la iasoh bad ka Balang Welsh Calvinistic Methodist. Ka kam kaba khraw tam jong u ha kata ka por ka long ban plie bad pynbeit ia ki Skul Pohia bad khamtam eh ia ki Skul Pynpaw ha ri Wales. Ka kam pynlaid ia kine, jied Nongbikai, siew tulop, leit jngoh ia ki skul, eksamin ia ki khynnah, ka la bam ia ka por jong u lajan baroh. U la long u briew uba bunkam eh. Hynrei u trei khlem thait bad ka jingtrei shitom jong u kam shym long lehnohei. Kat shaba u leit, u leit lam ia ka Khubor Babha, u da pynsakhi ia ka ha ka jingim ; u pynlut baroh kaba u long bad kaba u don, ha ka jingshakri ia U Trai Jisu. Ia ka jingdum kaba la sdien lyngkdui halor ki briew la beh noh bad ka jingshai kaba shisha ka la sdang ban tyngshaiñ. Ka jingbieit bad ka jingawria ka la ai jaka ia ka jingthrang ia ka jingtip bad ka jingkhuid, bad ka khyndew-ri-maw bad ba lyngki ka la man long ka jaka thung ia ki tiew-iwbih bad ki soh ba bang. Kumta te, haba ong lyngkot, u long kum uta u briew, bad kaba kum kata ka jingtrei jong u, haduh ka por ka jingleit ka Mari Jones sha Bala.

Ngin leit phai mynta ban ia iaid ryngkat bad ka Mari Jones.

Ynda shiteng sngi, ka Mari ka shongthait ban bam ja song, kaba ka kmie ka la pynkhreh ia ka. Te, ha trai uwei u dieng, ha ka jaka phlang ba kham long them ka bym da jngai na surok, ka la shong shaniah ban kah sngi da ki 'la lung jyrngam jong ka pyrem bad ka pynthanda la ki 'jat shit ba bit pui-pui, hapoh u 'langsngem ba jem, uba pyniar kum ka karpet belbet ha baroh kata ka them.

Sa shiphang ka la lohi ia kawei ka wah duid kaba rynsied arsut na uwei u lum, ha ka lyngti jong ka sha durlaw, bad hangne ka la dih um, ka la bta ia ka khmat, ka la sait ia ki kti ki kjat; bad kumta la pynpyngngad ia ka.

Ynda ka la shong kumba shiteng kynta ne ka la jah thait bha. Nangta ka sa ieng joit, ka la wah la ka pla ha la ka tyrpeng bad ka la sdang ban iaid biang. Ka lyngti kaba dang sah ka pui pui eh, ka sngi ruh ka shoh bad ka la sngew kham thait ; hynrei ka la iaid hi tdop

la ki kjat jong ka ki la pdung bad phot da ki maw, bad ka khlieb jong ka ka sub bad ki dkhot met jong ka ki sngewkhia eh.

Shisien, uwei u trai ïing uba sbun u la ai dih um dud ia ka katba ka iaid lait, bad kawei ka khun rit jong uwei u nongrep, haba ka Mari ka la kham jan ia ka shnong Bala, ka la khot ia ka ban iabam jiagbam miet lang bad ka, katba ka shong bam ha batsha, ha ka jingpyngngad jong ka premmiet. Kine baroh ki long tang ki kynjia jingjia ryngkh.t, ha ka jingiaid lynti jong ka, katba kan da poi ha Bala hi.

Ynda ka la poi, ka la leh kumba la bthah ia ka da u William Huw, bad ka la leit sha ïing u David Edwards, u Minister Methodist uba ki burom eh ha Bala. Une u briew uba bha u la pd'ang sngewbha eh ia ka, u da kylli ia ka daw ka jingwan-poi jong ka shaduh Bala. Ynda u la tip ia ka daw, u iathuh ha ka ba ka la miet eh mynta ban iashem bad u Sahep Charles namar u long u briew u bym ju peit miet ; u long uba mlien ban khie step eh bad pynbeit bha ia ki kam baroh ; lym kumta un ym da lah ban pyndep ia ki kam ba bun jong u.

"Hynrei," la ong uta u riew-tymmen ba sbun, haba u iohi ia ka jingbuhkhoh jong ka Mari. "to thiah noh bangne mynta ka miet ; ngin sa leit lang sha ïing u Sahep Charles lashai mynstep. Ngan tang shu iohi ia ka jingshai ka sharak na ka jingkhang ït ka kamra thoh jong u, ngan lam ia phi, bad phi ruh phin iathuh ia la ka jingdonkam ha u, bad kumta phin ioh leit phai ha ka por kaba biang, ba phin ioh poi ha la ïing shuwa ba kan dum."

Da kaba sngewnguh eh, ka Mari ka la kohnguh ia kata ka jingkhot leit basa, bad ynda ka la bam ja miet, la pyni ha ka ia ka kamra kaba rit ba kan thiah hangta. Ynda ka la spel shilynnong na ka Kot Bah bad ka la duwai shitrhem, ka sa thiah noh, ka jingmut bad ka met jong ka ki jah thait, kumjuh ka jingngeit jong ka ka shem ba ka jingiaid shitom jong ka kan ym long lehnohei ; ka sngewskhem ba Uta Uba la ialam bha ia ka haduh katta Un ai ha ka ia ka jingkwah ka dohnud jong ka.

Ki pyrda jong ka miet ki la hap jem baroh sawdong ka ïing jong uta u nongialap ba sbun, ki da kah ia kita kiba

thiah bangta. Ka jingiohthiah jong ki ka la thiarg, bad la ker ia ki na ka jingma baroh, namar Uta Uba sumarsukher shaphang jong ki, U long U Blei jong ka jingdum bad ka jingshai—U Blei ia U'ba ki ieit bad ha Uba ki shaniah bad ki Kaangti Bymjukut jong U ki hapoh jong ki.

Ka Lynnong VII

"Ki Ummat kiba jop."

Tang khyndiat u purew...umphniang,
  Nga don ha ka shaog, ha u klong ;
Ia nga, bad i'u khun uba thogan,
  Tang katne te, aiu kan long ?
La kumta, ngan ai lem ia u Prophet,
  U Shakri ba sngur jong U Blei ;
Ia nga ha ka kyrdub, un ym klet ;
  Pynbiang u lab ; un leh ei.

Ka BALA wat mynta rub, ka long ka shnorg kaba jar-jar. Ka don hajan ka tduh ka pung Bala, shaphang shatei jong ka ri thor kaba lar bad kaba seisoh shibun. Myn shispah snem lei, ka la long kaba kham jar-jar shuh. Ka ri baroh sawdong ka la long ka ri-rep, ka ri lum shisha, tangba kam da jrong eh; ki khlaw ki don, bad ka ri ka ioh um bha. Ki briew kiba brai ia ka iasiat mrad bad ka khwai dohkha ki kham leit shata. Ka shnong Bala ka long kaba itynnad bad ka bakoit bakhiah ; ka shu baki noh sa tang ba ka burom ba-ishongkhia bad ka jingitynnad ba khawrew jong kiwei pat ki jaka ha North Wales.

Kaba kumta te, ka la long kata ka shnong, sha kaba ki kjat ba thait jong ka Mari ki la wallam ia ka hynnin janmiet. Dei ha kane ka shnong ruh ba u Thomas Charles u la shong kham bun snem, bad, na kane ka daw, la ithuh ia u kum *u Thomas Charles uba na Bala.*

Ia ka jingiohthiah suk jong ka Mari ym shym la pynthut, tad ynda uta u trai ling u la wan tied ha ka jingkhang jong ka kamra thiah jong ka na dang step phyrngab.

"Mari ! Mari ! khie-noh, khun, u Sahep Charles u long u riew khie step ; bad kumne shen, un sa trei kam. Ka step ka la wan, khie-noh, khun !"

Ka Mari ka la khie joit, ka ñiad la ki khmat. Ka por ka la poi shisha. Sa khyndiat kan sa sa tip kan mih aiu na ka jingap slem jong ka.

U klongsnam jong ka u la tied kham stet katba ka dang bta khmat bad phong jaiñ; bynrei ka jingkyiuh jong ka ka la jem jai-jai, ynda ka la shong ha la rud jingthiah bad ka spel ia ka Salm kaba arphew lai.

Ki ktien ba thiang jong uta u Syiem David, u nongrwai ba bang jong ki Israel, ki la shoh jingmut ia ka bad ka la spel suki, "U Trai u long u nongap langbrot jong nga, ngan ym kyrduh," bad ka la sngew kumba da shisha shisha ia ka la ap bad la sumar da Uta U Nongap Langbrot Uba ieit bad la ialam da U. Khala khala, ka la kloi bad u David Edwards bad ka ki la ialeit sha ïing u Thomas Charles.

"La don sharak ha kamra thoh jong u." la ong uta u nonglalap ba tymmen. "U Sahep u la don lypa ha ka kam. Mari, ym don bun kiba kum ma u; u trei khlem jah thait na ka bynta la U Kynrad. Ka pyrthei kan da kylla kham bha lada ngin dang don shuh ki brew kiba kum ma u."

Ka Mari kam shym jubab hynrei ka sngap dngong katba u David Edwards u tied ia ka jingkhang. Ym don ha jubab, lait tang ka jingsawa ka jingjam ha nyngpei bad kumta kumta ia ka jingkhang la plie bad u Thomas Charles hi u ieng ha khmat jong ki.

"Khublei, lok Edwards! Phi wan lei la dang phajir kumne? Ale rung!" u la ong da kata ka sur ba thiang ba ki briew baroh ki ieit ki bang. Te, katba u David Edwards u la rung, u Sahep u la lap iohi la i hep Mari hadien jong u hajan jingkhang.

Mynta lei-lei, tip ka sngew kumno? Ka jingshlur jong ka ka la jah lngaid stet bad ka la sngewlehraiñ bad sngewkhyndiub.

Uta u riewtymmen ba sbun u la batai, bad nangta la khot sngewbha ia ka Mari ban rung shapoh kamra.

"Mynta, hep," la ong u Thomas Charles, "wat sheptieng! Iathuh ha nga baroh shaphang ia lade—bangno phi shong? Kaei ka kyrteng jong phi? Aiu phi kwah?"

Ka Mari ka la pynshlur ia lade bad ka la jubab lut ia ki jingkylli u Thomas Charles bad ka ryndang jong ka ikaba ba kaba sdang ka long kaba rit bad kaba kyluhi ka la nang khlain, haba ka nang shlur. Ka la iathuh shaphang la ka jing bad la ki kmie ki kpa, ka jingthrang jong ka naduh dang rit ban ioh Baibl la ka jong bad shaphang kita ki snem ba bun kiba ka la kynshew kyndiap ia la i jingioh ba rit ban thied ka Baibl—ka tyngka mynta ka la biang.

U Sabep u la tynjuh la ka jingtip Kot Bah jong ka bad u la sngewlyngoh ia ki jubab ba stad jong ka, kiba pynl shai katno ka la minot shitrhem bad bha ruh artad, ia kata ka Kitab kaba ka jeit eh.

"Hynrei kumno kein, khun," u la kylli, "phi tip Baibl katne katne haba phim don la ka jong hi ?"

Hangta ka Mari ka la iathuh kumno ka ju leit sha ka ing ka Mem Evans bad kumno da ka jingsbun jong uta u nongrep bad ka tnga jong u, ka la lah ban khreh ia ki lynnong Skul Pynpaw, bad ban spel ia ki bynta jong ki Jingthoh Bakhuid.

Haba ka la jer lut ha u Thomas Charles ia baroh katba la jia, u la sdang ban sngewthuh katno kaba shlur, kaba iaishah, kaba shitrhem bad kaba dap jingkyrmen ka la long lynba kita ki snem baroh, bad katno jngai ka la wan mynta ban ioh ia kata kaba ka la thrang eh. Ka khmat jong u ka la jngut, bad haba u la phai sha u Dabid Edwards, u la oog da kiba diaw eh, "Nga da sngewsih kthang, ba kane ka hep baieit ka la dei ban wan naduh Llanfihangel ban thied ka Baibl bad ngam lah ban ai kawei ia ka. Kito ki Baibl Welsh kiba nga la ioh mynnymwei na London, la lah die lut la bun bnai, sah sa tang khyndiat tylli kiba nga la buh tyngkai khnang na ka bynta ki lok kiba ngam dei ban pynbuhkhoh. Nalor kata da kaba sniew bok, kata ka Sosiaeti kaba baroh shi katta ka la shon ia ka Baibl ha ka ktien Welsh kam treh ban shon shuh bad nangno ngan ioh ia ki Baibl Welsh ban pynbiang ia ki jingdonkam jong ngi ngam tip shuh."

Haduh mynta ka Mari Jones ka dang peit shaiñ ha ka khmat u Thomas Charles da ki khmat ba peit seh ba heh bad ba iong jong ka, kiba dap da ka jingkyrmen, hynrei haba u la kren ia kitei ki ktien ha u Dabid Edwards bad

haba ka la lap iohi ia ka khmat kaba thang iong jong u, bad haba ka la sdang sngewthuh biang ia ka jingmut jong kitei ki ktien jong u, mar kumta kumta hi keiñ, kata ka kamra thoh ka imat ba ka kumba ka la kylla dum ngaiñ, bad ka bapli ! kam lah ieng shuh ; ka la kyllon rynieng bad kum shong ha kawei ka shuki kaba hajan, ka la tap la ki khmat da la ki kti bad ka la iam pait dohnud.

Kata ka la dep baroh te, ka sa ong hapoh lade, baroh ka lehnohei suda,—ki jingduwai, ka jingthrang myosiem, ka jingapslem, ka jingtrei lenlade, ka jingkynshew shitom hynriew snem pura, ka jingiaid paitkhnap, ki kjat lyngkhuid, ka jingkyrmen ba la jan pyndep baroh ! baroh phar la bijai ei ! ! Bad na ka jingmut kaba la kynshew dkhot Kot Bah katta, kum ka jong ka, ki ktien jong u nongrwai Salm, imat ki la shu bthei hi ha ka jingsngewsih kaba katta katta, *"U Blei U la klet ia ka ban ienei ?" "U la khang-noh khop ia la ka jingieinei ha ka jingbitar"* Baroh ka la bijai ei—ka bym myntoi suda ! kaba pli ! Ka khlieh jong ka kaba dang mynhynne kaba beit bha katta katta, mynta ka la nang d-m, bad kita ki kti kiba la thang sngi, kiba la pynkhlaiñ da ka jingtrei bad da kaba beh ka lyer bad ba shoh ka sngi, kim lah buhrieh la ki ummat ba hem ba shit kiba tuid arsut, kiba la beh kawei ia kawei pat halor ki ngab kiba ym long saw syngiang shuh kum mynno mynno, bad ki hap brup brup lyngba ki shympriah kti jong ka.

Ki la long ki khyllipmat kiba jar jar kiba ym iohsngew ei ei shuh lait tang ki jingkynsuk jong ka Mari, bad kito ki jingkynsuk ki la Pynum ia ka dohnud u Thomas Charles katta, ba um lah shuh ban ialeh pyrshah.

Da ka sur kaba lam kyiuh kut kuk, u la ong, haba un sa ieng na la ka shuki, u da buh la ka kti halor ka khlieh ba dem jong ka Mari, "Ko hep baieit, phi dei ban ioh ka Baibl la jong, la ka long kaba eh shisha ia nga ban pynioh kawei ia phi. Ka long ka bym lah.........Hooid, ka long ka bym lah, shisha, ba ngan kyntait ia phi."

Tang shu iohsngew ia kine ki ktien, ka Mari ka la kyndit kyasan. Kam nang kren shuh. Hynrei ka la peit shaiñ da kaba kat kata ka khmat kaba la iamilai

lang bad slap bad sngi—u simpyllieng !—Lyngba ki jingjaw ummat jong ka, la paw ka jingkmen bad ka jingsngewnguh bym lah ong shub, bad u Thomas Charles bad u Dabid Edwards ki la iaiam iakmen lem. Ki Angel neng, imat ki iakhmih dnong arsut, kaba kat kata ka jingjia kam ju don ha Bneng !

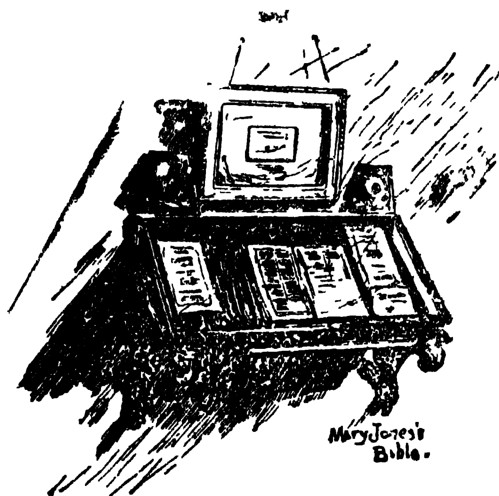
U Thomas Charles u la phai sha ka almari bnh kot kaba shadien jong u, bad haba u la plie ia ka, u la sei kawei ka Baibl. Ynda kumta, u la buh kawei ka kti sa shisien halor ki khlieh jong ka Mari, da kata kawei u la pynbat ia ka Baibl ha ka bad u la peit arsut ha ki khmat ba khuid bа phyrnai bad ba sngur jong ka, u da ong de :

"Ko hep baieit, lada phi phi la sngewbha ban ioh pdiang ia kane ka Baibl, da shisha nga ruh nga sngewbha ba nga lah ban ai ia ka ha phi. Pule ia ka da kaba sumar, minot ia ka, kynsrew ia ki ktien ba khuid jong ka ha ka dohnud jong phi, bad leh kat kum ki jinghikai jong ka."

Ia ka Mari la pyndap lin da ka jingsngewbha bad ka jingsngewnguh. Ka la sdang ban kynsuk biang, hynrei da ki ummat ba thiang ka jingsuk, ynda la lait ka 'eriong bah. U Thomas Charles u la phai sha uta u tymmen ba sbun bad u la ong da ka sur iam, "Ko Dabid, ka jingjia kaba kum kane kan da pyniam ia ka dohnud kaba eh tam. Ine i hep iba dang samla rit, iba duk, hynrei iba nep katta, iba tip Kot Bah katta katta, iba la pynbor ban shu iaid kjat ka jingjngai katta, naduh Llanfihangel haduh Bala (bad wan bad leit kumba sanphew mile) khnang ban ioh ka Baibl ! ! Naduh kane ka sngi ngan ym shongthait shuh haduh ba ngan da shem kano kano ka lad ban pyndap ia ka jingkyrduh tyngeh jong ka ri jong nga, kaba pyrta jam ban ioh ia ka Ktien U Blei."

Sa shiteng kynta hadien kata, ka Mari Jones, ynda ka la bam la ka ja-step kaba shu mapik, ha iing u Dabid Edwards, ka la mih ban wan phai noh sha la shnong. Ka sngi ka long kaba lam dum lyoh ; hynrei kam shym pyrwa ei ei ia kata, ka dohnud jong ka ka dap da ka jingtyngshaiñ sngi kdar kdar. Ka lyer ka pyrsad khlaiñ bha, hynrei ka mynsiem jong ka ka suk kynjai, bad ka khmat jong ka ka la kmen katta ; bad ki nongiaid lynti kim lah khlem da peit ia ka, katba ka nangiaid kynthih thir thir ; ki kjat lyngkhuid jong ka i kumba kim kyn

thoh khyrdew shub; ki khmat jong ka ki tyngshaiñ da ka jingsngewhun ka bym lah ong shuh, katba ka pla jong ka ha kaba ka la thep LA KA BAIBL kam shym sdien shub sha la ka ingdong, bynrei ka kdup ieit ha la shadem.

KA BAIBL KA MARI JONES

Ka sngi ka la ieng bad ka la pei syllut lyngba ki lyoh, ka da pynityngad ia ka at ka them baroh. Shaphrang, ka Mari ka la iaid thop, ka dohnud jong ka, kum ka jingpah ka shapuloit, ka dap da ka jingainguh bad tengkhat tengkhat, kam lah khlem da rwai, ki sur thiang bad ki ktien iaroh ki shu mih hi na ka dohnud jong ka kaba la shlei:

Ter shi ter ka la iaid, kam suid khai ei-ei ia ka jingjlan bad ka jingthait jong ka lynti. Ka noh sngi ka la wan pol, bad ka sngi la ka sep sha sepngi, da ka burom kaba la pynpyrkhat ia ka Mari shapbang kita ki pulit shongneh ba la khreh ha Bneng ia ki khun jong U Blei; kata ka Jerusalem Bneng kaba ki kynroh jong ka ki, da U Jasper, bad ki khyrdop jong ka, da u paila, bad ki surok jong ka, da ka ksiar; bad ka jingshai jong

ka ka bym donkam sngi lane u bnai, hynrei ka mih na ka khmat jong U Blei hi.

Ha kata ka janmiet, u Jakob bad la ka tnga, ki lashong ba ki dang ap ban bam jingbam miet ryngkat bad ka Mari Ka khubor alu keiñ ka khun kan wallam? Kumno ka shem ha ka lyati? Hato, ka la ioh la ka Baibl? Kiba kum kine ki jingkylli kiba kita ki kmie ki kpa ba sahnud khun ki la ia kylli para ma-ki hi, ki iasngap de artad ia ka jingwan-phai la ka khun, hadien ki jingthait ki jingjrem, bad, lehse, ki jingma jong kita ki sanphew mail.

Kim shym donkam ban ap slem eh. Shen kata ka jingjam ba sting, kaba ki tip bha, ka la nangjan sha ïing. Ia ka jingkhang la plie bad ka Mari ka la rung, kaba thait, kaba pang kjat, kaba bit khyndew—ba la thait ian shisha, hynrei, kaba kmen da ka jingkmen bym lah ong shuh. Hangta u Jakop u la kdup khop baroh arti ia la ka khun baieit, katba u dang piam ia ka kumta, u la hynñium ha ki ktien jong uta u nonglathuhlypa barim, "Kumno......... ita i khun.........i koit?", bad ka Mari pat, na ka thwei ka dohnud ba sngewhun, ka la jubab da kaba sngewbha, "Koit!"

Ngi iohi, haba dei badei khamtam ha ki khynnah samla, ba kata ka jingshitrhem than ban ioh ia kaei ma ba ki i-kwah eh, ka wan bud noh sa bad ka jing-sngewmyllen, ynda kata ka don ha ka kti jong ki. Kam long kumta satia bad ka Mari Jones. Ka Baibl, ia kaba ka la trei shitom, ka la ap, ka la duwai, ka la iam. ka la man long man ka sngi kaba kham kordor ha ka. Ka Ktien U Trai ka la long, da shisha hajan jong ka borabor, hooid wat ha ka shyntur jong ka bad ha ka dohnud jong ka. Ka spel lyngba kawei ka lynnong hadien kawei pat. Ka la minot da kaba kmen eh ia ki bynta kiba dei ia ka Skul Pynpaw. Lada la kylli ia kano kano ka jingkylli da u nonghikai, kaba kiwei pat ki khynnah kynthei kim lah ban jubab, la phai sha ka Mari, bad kam ju pep ban ai ka jubab kaba beit bad kaba dap jingmut. Shaphang kaba spel lyndet lei-lei, ym tang ki lynnong, hynrei baroh ki kitab na ka Baibl; ym don ba iaryngkat bad ka, ka palat liam ia baroh, ha skul hi, bad ha kita ki thaiñ baroh.

Lymne kam kut tang katne. Kaba ieit, kaba pule bad kaba spel ia ka Ktien U Blei ki long shisha ki kam ba bha; pynban, kaba leh tang kumta kam put kot hadun ban da pynsngewhun ia Uta Uba ong "Lada phi ieit ia Nga, to sumar ia ki hukum jong Nga." Ka jingmirot ka Mari ia ka Ktien U Blei kam shym pynpep ia ka ha kaba, pyndep hok ia ki kamram baroh. Ka kmie jong ka, kaba mynshuwa ka la sheptieng ba ka jingkwah ka Mari ban pule kot bad ka jingthrang jong ka ban ioh Baibl la ka jong, ka lah ban pynlong ia ka ba kan klet ia ki kam trei kti, ka la sngewkyndit bad sngewbha ban iohi ba ka la don ka jingkylla shisha ha ka khynnah, ka la long ka jingkylla sha kaba kham bha. Ka kham kitkhia pynban ia la ki kam.

Ki jingshisha ba khuid kiba la ngam ha ka dohnud jong ka ki long tang u symbai ba kordor ha ka khyndew kaba bha, uba seisoh shispah shah. Katba nang janai ka jingpynkyntang jong ka ha U Trai, katta ka la man thiang wat ha ki kam khutia-khutaiñ, ha iing ha sem bad hawei, namar ka leh ia baroh, na ka bynta ka burom U Trai. Ka kynmaw dngong ia kata ka ktien, "Te kaei-kaei baroh kaba phi leh .. ...to leh ha ka kyrteng U Jisu Uba U Trai, da kaba ainguh ha U Blei Uba U Kpa, da U."

Ym da slem eh hadien ka jingwan jong ka na Bala, ka la ioh lad ban iashem biang bad u Thomas Charles. U la wan khmih ia ka skul ha Abergynolwyn, kaba hapoh ka jingpyniaid u Lewis Williams. U shait eksamin da lade hi ia ki khynnah, ban lap ia ka jingroi jong ki. Napdeng ki khynnah kiba lapeit sha u, ka kmai ba nep jong u ka la iohi ia kata kawei ka khynnah kaba um lah ban klet shuh lano-lano ruh. Katno ka jingsngewbha jong u ynda u la shem ba u la lah ban ioh na ka ia ki jubab ia ki jingkylli kiba eh than jong u. Hyarei la ka nang, pynban ka sngewrit, ka leh-rit, kaba long ka dak ka jinglong Khristan kaba shisha. U Thomas Charles u la ioh lad ban kren shikyntien ha ka, ki ktien kordor, ki ktien sbun kiba ka Mari ka la kynshew khop bad kiba ka la kynmaw lyngba ki snem ba bun bad ki jingjia ba pher ha ka jingim ba slem jong ka.

Ka Lynnong VIII.

Ka Kam La Sdang.

Ki sla kiba-im jong Uta U Dieng,
Ki long ban pynkhiah ia baroh ;
Ki briew kiba dum, na kylleng pyrthei,
Kin phai sha U Blei, da ka iaroh.

Ka jingwan-wad-Baibl jong ka Mari Jones ka la shoh tangon ia ka mynsiem u Thomas Charles ba um lah ban weng shuh ia kata ka khynnah na la ka jingmut jingpyrkhat. U kynmaw kyndiang ia ki kjat ba lyngkhuid bad ba pdang jong ka ; ka jingiaid lynti ba-na-jngai bad ba thait jong ka, ka jingshitrhem jong ka ban pynlut ia ka jingkynshew hynriew snem, ha kaba thied ka Baibl la jong ; ki ummat ba kthang jong ka jingbuhkhoh jong ka, bad hadien, ki ummat ba thiang jong ka jingkmen yoda ka la ioh Kot Bah—kiba kum kine ki jingkynmaw ki la iai-wan-pa-wan biang, bad ki la iawan iakhleh lang, lem bad ka jingtip ba ban la ka jingbieit bad ka jingdum jong ki para ri, bad lem ruh bad ka jingpyrta ba jam, kaba la kiew na kylleng ka Ri Wales, ban ioh ia ka Ktien U Blei.

Ka la long ka por *ka jingnemsniew ki Baibl* ha Ri Wales, bad ka jingiap ba kynja-mynsiem ka synshar kylleng. U Thomas Charles u tip bha ia kane. U iaid kylleng ban ialap bad ban khmih skul, bad u sngewthuh biang ia ka jingkyrdub khait ia ka jingshisha, bad u iohi kumno ki briew ki im khlem U Blei ha ka thala bad ha ka pop. Ka jingkylli kaba la iaiwan borabor ha u ka long, "Kumno nga lah ban pynioh ia ki Baibl kat ban biang ia ka Ri Wales baroh ?"

Ha ka 1802, u la leit sha nongbah London, u dap tang da kawei ka jingpyrkhat bad ka jingthmu kaba khraw, la, haduh mynta, um pat i-shem lad kumno ban pyndep ia ka.

Dei hamar ba u dang puson shaphang kane ha la ka jingmut ha kawei ka step, ba kawei ka jingpyrkhat ka la bsiat ha u shaphang KA SOSAIETI BAN PYNPHRIANG IA KI BAIBL, ka Sosaieti kaba ka jing-

[illegible]u ba koongsan jong ka ka long "*Ka ban shon bad ka ban* [illegible] *ia ka Ktien U Blei.*"

U la wad jingmut na ki katto katne ki lok kiba dei ha ka Komiti jong *ka Society shon ia ki Kot Niam Barit* (Religious Tract Society). Kine ki la iamynjur shitrhem, bad ki la iapynshlur ia u ban iaid shaphrang. Ki la khot ia u sha ka Komiti jong ki, kaba la ialang ha ka 7 tarik u Nohprah, 1802. Hangta u la ioh lad ban kren shaphang ka Ri Wales bad ka jingkyrduh jong ka ia ki Baibl ; bad u la iathuh ruh shaphang ka Mari Jones—ka jingiathuh-khana kaba la shoh mynsiem eh. Ka mynsiem sngewlem ia ki paid Ri Wales, kiba la thngan bad sliang katta katta ia ka Ktien U Blei, ka la par lyngba ki dkhot jong katei ka komiti. Ki la lakhih shitrhem. Ki iasngew ba dei ban leh ei-ei ban pyndap ia ka jingdonkam ha Ri Wales. Ia ki la pynkhih shuh shuh haba uwei na ki Sekretari jong ki, u Rev. Joseph Hughes, u la ieng bad u la ong. "Ko Sahep Charles, da shisha, lah eh ban pynlong ka Sosaieti khnang na ka bynta kaba phi thmu ; bad, lada na ka bynta ka Ri Wales, balei te ym na ka bynta KA PYRTHEI BAROH ?"

Ki la lapdiang shitrhem ia kine ki jingai jingmut, bad ki la iarai ban thoh shithi ka ban khot sngewbha ia ki Khristan kylleng, bad ia ki tnat balang baroh, ban lasoh lang kawei, ha kaba pynlong *ka Sosaieti*, kaba ka jingthmu jong ka kan long BAN PYNPHRIANG IA KA KTIEN U BLEI, satlak ka pyrthei baroh.

Ka la shim por shisnem tam ban thoh sha ki balang baroh, bad ban pynshai shaphang kane ka jingthmu kaba bha, bad ban pynbeit ia kiei kiei kiba donkam, khnang ia ka ban seng bha ia kane ka Sosaieti. Hynrei ha kaba 7 tarik u Lber (March) 1804, la seng ia ka "BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY" ha Nongbah London, bad ha ka jingiaseng kaba nyngkong nyngshap eh jong ka, la synñiang £700/- kata Rs.10,500/. (Shiphew hajar, sanspah).

Da kaba snlewbok u Thomas Charles um shym lah leit ha kane ka jingiaseng kaba nyngkong ; u dang trei dukhi khait ha la ka jong ka ri, ha Wales. Hynrei ka khubor kaba u la ioh na ka, ka la pynkmen bym lah ong shuh ia u. U la laid pynkhih ia ka Ri Wales, bad kumjuh

ruh ki para-nongtrei, kiba sngewthuh ia ka jingdonkam kaba khraw jong ka ri, ba na ri Wales hi, la ioh ka jingai synñiang kaba la kot jan £1,900/- (Arphewphra hajar sanspah tyngka). Kaba khambun na kane ka tyngka ka la mih na ki jingai jong ki briew kiba kham poh bad kham duk.

Ha kaba seng ia ka Sosaieti Shon Baibl (Bible Society). ki Balang Protestant baroh ha ri Bilat ki la la don bynta lem. La pynlasoh lang kawei ia ki, da kane ka jingthmu kaba bha ban shakri ia U Trai, da kaba iathaw lad ban pynphriang ia ka Ktien jong U bad pynshai ia ka pyrthei. Bad ki dang iasoh haduh mynta. Ia ka Baibl Sosaieti la pyniaid da ki nongmihkhmat na ki balang Protestant baroh. Ki Khristan Protestant baroh ki iasynñiang, ki ia kynsbew, ban kyrshan ia ka.

Kat shano ma ba u Thomas Charles u trei, bad hangno ma ba ka bor jong u ka kot, la don ka jingpynkhih bad ka jingthrang ban ioh ia *Ka Ktien ka Jingim*. Ki briew ki pynmih ia ki "*petition*," ki jingkyrpad, ban ioh ia ka Ktien U Blei. Bad, hangno hangno, haba u iathuhkhana shaphang ka Mari Jones, la ba ki rynsan Welsh ne English, kam ju pep ban pynkhih mynsiem ia uwei pa uwei u nongsngap.

Katno kaba khraw ka jingkmen, bad ka jingsngewnguh de, jong une u rangbah ba shimut bad ba trei shitom na ka bynta U Khrist, u Thomas Charles, ba ka rai kaba nyngkong eh jong ka Baibl Sosaieti ka la long BAN SHON KA BAIBL WELSH ba ki Welsh kin don Baibl ban pule, ha ki Skul Pynpaw jong ki. Ka jingkmen jong u ka la nang khraw shuh-shuh, haba kine ki Baibl Welsh ki la poi ha Bala ha ka snem 1806.

(*Note*—Ki Welsh ki don ka daw kaba khraw ban ainguh ia U Blei, namar ka jingtrei kaba nyngkong eh jong ka Baibl Sosaiety ka la long ban shon ki Baibl Welsh.)

Uwei u nongkyrshan uba khlaiñ eh jong ka Baibl Sosaieti, ha ki snem kiba nyngkong eh, u la long u Reverend John Owen. Shen shen, u la long uwei na ki Sekretari jong ka, u nongtrei uba shitrhem bad u saiñ pyniar uba donbor. Ki briew kiba pawnam bad kiba donburom, ki la iadon kti lem, kum u Steinkopff, u William Wilberforce, u Josiah Pratt, bad na Ri Wales pat, u Dr. Warren, u Bishop ka Bangor,

u Dr. Burgess, u Bishop ka Saint David, kiba la lasnoh kti lang kynjai bad u Thomas Charles, lem bad kiwei de, ha kane ka kam ba bha. U Thomas Charles u la pynpaw ia ka jingshitrhem kaba jur eh na ka bynta kane ka jingpyrshang kaba thymmai, bad u la trei khlem thait na ka bynta ka Baibl Sosaieti, haduh ki angi ka jinnglap jong u.

Hynrei, ha kaba bud ia ka jingtrei jong ka Baibl Sosaieti, ngim dei ban klet ia ka Mari Jones, kaba haduh kane ka por ka la iaid lait ia ka jinglong khynnah-samla sha ka jinglong rangbah.

Ka tang shu phet skul, ka la trei kum ka nongthaiñ jaiñ, bad kaba ngi lah ban sngewthuh, ka dang shong lem bad ki kmie ki kpa; Ia ka Baibl ka leit bad ka ñiewkor kumjuh, kum mynno mynno. Ka la shitrhem eh na ka bynta ka Baibl Sosaieti bad ka la kmen bym lah ong, haba ka la ona ba ki Baibl Welsh, ba la shon da ka Baibl Sosaieti, ki la poi ha Bala.

Hynrei, nalor kaba thaiñjaiñ bad ki kam ïing ba la iarap ia la ka kmie ka bym da kolt bad khlaiñ shuh, kum mynshuwa, ka Mari ka la pynroi la ka buit ne ka talen suhjaiñ de, bad kane ka la iarap ia ka shibun, haba ka la donkam ban ioh ia ka peisa lanoh de khyndiat kynsoit. Don kiba phah khap bad phah suh la ki sopti ha ka, bad la ka Mari kam ju pynsyrwa ia la ka por, bunsien ka shem ba ka long kaba eh ban pyndep ia kaba ka la thmu.

U Kpa jong ka, u Jakob Jones u la nang shitom nang shitom na ka pang shadem, bad haba ki lyer tlang bad ki lyoh thui thui ki wan, ka jingshitom jong u ka la palat; la kumta u laishah, khlem khñium, u ju ong, "U Trai jong nga U la shah katta-katta na ka bynta jong nga."

Teng teng, u Thomas Charles u wan poi ha Abergynolwyn bad Llanfihangel. Haba u wan, u ioh lad ban iashem bieng bad ka Mari, bad ka ruh ka ioh jingtip na u kumno ka Baibl Sosaieti ka roi bad kumno ka kam ka iaid shaphrang.

Kumta, ha nongbah London, uta u Dieng Bah-Dieng-San jong ka jingim u la nang pyniar bad nang jrong,

katba u thied thlong, na uba u la mih, u sah ha ri Wales, uba lajan bym lah ban iohi shuh hapoh khyndew Kumta, ngi iohi na kane ka jingim, ha U Blei U pyndonkam ia kiba donburom bad kiba poh, ia kiba khraw bad ia kiba rit ka ksiar bad ka nar ba poh-dor, na ka bynta la ka kam; bad, na baroh bad lyngba ia baroh bad ha baroh. U pyndep ia kaba U thmu, bad U shah wat ia ki jingthaw jong U ban iasoh kti lang bad U, bad ban don bynta lem, ha kaba ialam ia ka pyrthei na ka jingdum sha ka jingshai.

Ka Lynnong IX

Ka Jingkular Khynnah Samla ia pyndep

"Pynlong ia nga, Ah Trai ! u dieng ba lah,
Ban khleiñ barud ki um ki wah ba bha ;
Ban pur ki thied, ba sei ki sla ba im,
Ban sei l'u soh, u soh ba trei mynsiem."

Ha ka jingiaid ki snem, ka Mari Jones ka la iathoh-kurim bad uwei u nongthaiñjaiñ uba kyrteng u Thomas Lewis bad ka la leit shong ha kawei ka nongrit, kaba kyrteng Bryncrug, kaba hajan Towyn, ym jngai eh na Llanfihangel. Hynrei, kaba shongkurim bad kaba leit shong-shawei kim shym la pynkylla ei-ei ia ka jinglong ka Mari, lait sa tang kum ban ong noh, ba ka lylur ba jan wai ka pynkylla ia u soh da kaba nang pynih ia u.

Ka khun ba la aiti bad ba tip duk katta, kum ka Mari Jones kan ym da la iehnoh ia la ki kmie ki kpa, katba ka dang lah ban shakri ia ki jingdonkam jong ki, haba ki snem jong ki kl la noh arsut ; kan da kitkhia na ka bynta jong ki, da kaba pyntngen bad pynsngewbha ia ki haduh ki sngi khadduh jong ki ; bad kan ym da la iehnoh ia ki, ha ka jinglong tymmen. Ngi lam ngeit ba shuwa ba ka Mari kan shongkurim, ba baroh arngut ki tymmen, u Jakob lem bad ka tnga jong u, ki la lah iohthiah-noh ha U Trai, bad ba ka Mari, haba ka la bret ia ka nusib bad u Thomas Lewis, uba ade, ka la ia-ithuh lu bun snem, ka la pyndep, kum ka khun baieit, ia la ka kamram baroh.

Mynta, ha Bryncrug lem bad u tnga bad ki khun ia jong bad ka sumar iing, bad ki kam laiphew jait, ka

jingieit jong ka ia ka Baibl kam shym duna wat khyndiat ruh ; ka la nangjur pynbao, katba ki kam jong ka ki nang bun bad ki jingkit jong ka ki nang khia. Kam ju pep ban pule bha ia ka ; bad ki jinghikai ba kynsai jong ka ki ngam jylliew ha ka dohnud jong ka, kat ban pynwan-dur ia ka jingim jong ka ba kan iadei biang bad ka Gospel. Ka duriap ia ka jingshisha jong ka, da kaba duwai artat ba U Myosiem Bakhuid Un nang pynshai jingmut ia ka ba kan kham sngewthuh bad nang bang nang bang ia ka.

Te, lada ka jingim ka Mari ka la long kaba bunkam mynba ka don ha Llanfihangel, ka la long arshah ia kata, ha Bryncrug. Hynrei, kita kijuh ki jinglongsmat haba trei, kaba skhem ia ka jingthmu, kaba kynmaw Blei bad kiwei kiwei de—ki dang pei lyngba, ha kiei-kiei baroh ba ka leh, ka da pynlong ia ka kam baroh la ka long kaba poh katta, ba kan long ka jingshakri na ka bynta U Khrist, katba da ka jingim Khristan ba skhem bad ba itynnad jong ka, ka la pyrsad mynsiem ban pynbha ia kita baroh kiba sawdong ia ka bad kiba iadei kam bad ka.

Lada kino kino ki khun jong ki paramarjan ki kwah ban ioh jingiarap haba khreh ia ki lynnong Skul Pynpaw, kin wan borabor sha ka Mari bad ka la kloi ban pyllait por khyndiat ban pynshai ia ki ; ka kynmaw ia ki jingleh sbun jong ka Mem Evans ia ka hi, mynba ka dang khynnah. Ka jingtip ba paka jong ka ia ka Baibl ka la pynlong ia ka kaba nang ban batai shai ia ki jingshisha jong ka, katba ka jingsngewthuh jong ka ia ka jinglongbriew, bad ka bor sngewlem kaba don ha ka, ki pynlong ia ka ka nongai-buit kaba stad bad ka nonghikai kaba dianghun.

Lada ki para kynthei ki kwah ban ioh buit kumno ban suh ki jaiñ thymmai, ne lada ki paramarjan ki kwah ban tip kumno ban sumar ia ki ksing ngap, ki leit wad buit na ka Mari, namar ym don ba nang kat ka, bad ym don ba kham leh sbun bad ba kham kloi ban iarap, ia ha ka ktien, ne ha ka kam.

Kumne, ka ia ring ia ka jingieit bad ka jingshaniah jong ki parabriew, ka da pynpaw da ka jinglong ba sngur bad ba sbun, bad da ka jingim ba dap da ki kam ba bha, ia ka burom jong Uta U Nongpynim ia Uba ka la pyrshang ban shakri bok, bad ia Uba ka la ieit eh.

Ngi dang shu lah kdew myntan ba ka long kaba tip bha kumno ban sumar ngap. Ka don la ki jong; ki roi bha bad ki long ka jingmyntoi kaba khraw.

Kata ka bor ring-jingleit kaba ka Mari ka ktah halor ki briew, imat ba, ka kot wat haduh ki ngap jong ka. Haba ka leit shajan ki ksing ngap, ka jingpdiang sngewbha da ki ralot ba don thapniang jong ka, kam shym komti ei ei na kaba pdiang ia ki syiem, kata ka jingkohnguh bad ka jingsngongshit jong kine ki nongthaw umngap ba rit, ba smat bad ba slan !

Ka lyer kan rben then da ki kynhun ba kynud, bad shisyndon kin dem halor jong ka da ki spah; kin tap ia ka nadub khlien hadun kjat ; kin par halor jong ka hynrei kim ju pyrshang kynthah lymne pynl kano kano ka jingsngew, hynrei tang ka jingshaniah lut bad ka jingialok. Kan kem shikham na ki, hynrei jem jai ban ym pynmynsaw ia ki, bad ki rub kim ju sngewthuh bakla ia ka, lymne pynpang ei ei ia ka wat tang shi saphit ruh. Imat ba don ka kynja jingiadei-jingiasngewthuh jingmut hapdeng ka Mari bad ki ngap, bad ka i kumba ki sarong, ki sngewbha, ba ka shibynta, na kaba ki ki la long ka lad ban loh phoida, kan leit sha kaba kyrshan ia ka kam U Blei ha ka pyrthei. Namar ka Mari ka la iasam ia ka jingmih kumne —ka tyngka kaba wan na kaba die umngap la ju pyndonkam na ka bynta ka jinglut jingsep ha ïing ha sem ; hynrei ia ka jingmih na ka bthing la pyniabynta hapdeng ki Sosaieti kiba ka Mari, la jar ka duk ruh, ka sngewbha ban iarap.

Napdeng ki kynja Sosaieti baroh ba ka ju iarap, kaba kongsan eh ka long KA BAIBL SOSAIETI. Ha ka jingpyniaid ba stad jong U Blei, ka—da la ka jingwad Kot Bah— ka la don ka bynta kaba khraw ha kaba seng ia ka Baibl Sosaieti ; bad ym don ei-ei kaba kham pynsngewbha ia ka ban ia kaba ka lah ban tyngkai, katba ka kot bor, ban iarap, ha kaba phah ia ka Ktien jong U Blei, kaba la long kordor katta katta ha ka bi, kylleng ka pyrthei.

Ka Mari ka la shitrhem eh ruh na ka bynta KA WELSH CALVINISTIC METHODIST FOREIGN MISSIONERY SOCIETY, ka Foreign Mission jong Ka

balang, na kaba ma ka hi ka long ka riewdkhot. Ka leo ia lade ha rieh ha rieh, khnang ba kan don ei-ei ban iarap ia ka ban phah ia ka Gospel sha Ri Khasi. Hynrei kam ju kiet ia kiwei pat ki Sosaieti ruh. Ka bud ia ka jingbthah u Paul, "Khlem da khmih uwei-uwei baroh tang ia la ki jong hi, hynrei ......ia ki jong kiwei pat ruh." Shisien ka la don ka jingkynshew ia ka ban phah 'Shiphewlak ki Testament sha Ri Shaina", kata, ha ka snem 1854. Ka Mari ka la noh da ka muhor ksiar, kaba shongdor shiphew tyngka kaba phyrnai bha, hapdeng ki pe'sa ba bun ba la noh ha ka pliang. Hynrei kam kwah ba ki briew kin tip Ka la long ka jingai na ka dohnud kaba dap da ka jingieit jong U Blei bad ka jingkyrkhu ba kynja mynsiem jong ki Shaina.

Ha kawei ka sngi, katba ka Mari ka dang shong ha jingkhang ia ka iing, kawei ka paramarjan kaba kyrteng ka Betsi Davies, ka la wan kai. "Khublei, Mari," ka la ong, 'Nga lah ma ban iashongkai bad phi kumba shikynta ne, mynta ka sngi ? Nga don ka sopti kaba nga dei ban pynkylla dur, na ka byrta ka khun san jong nga, bad ngam tip kumno ban leh ; kumta nga la pyrkhat, ha leh phin sngewbha eh ban pyni ia nga."

"Hooid, ngan pynleh ia kata da kaba sngewbha," la jubab ka Mari, "ki khun jong nga ki ha skul, bad u kpa de u la leit sha Towyn ; kumta nga kylluid por, kumba shikynta arkynta. Hato, ngan jngoh ia kata ka jaiñ jong phi, Betsi ?"

Ka Betsi ka la buh ia kata ka jaiñ halor ki khohsiew jong ka Mari, bad ki khmat ka Mari, kiba nep bad kiba stet kum mynno-mynno, ki la iohi, ha ka shikyllipmat, kaei kaba donkam.

"Kane kam long ka kam kaba eh," ka la kren sngewbha, "iymne kaba slem ruh. To shu law noh ia kato ka jingsuh, Betsi ; ngan pyndait da u pin ba phin ithuh ban suh pat ia ka ; te lada phin pra ia ki tak (jingsuh pynran) kiba ha ka phrok, phin shem ba ka la jynsur bha keiñ, bad shaphang kata ka jingkad pat de, nga sngew kumba nga don u ksai uba iadei rong bha, da uba phi lah ban suh thaiñ ia ka. Ngan pyni ha phi kumno nga syrdep ia ki sopti ka khun rit jong nga, haba ka pynkad ia

ki, kumba ka shait leh bunsien-bunsien eh haba ka iaiehkai bad ia ki para shynrang. Ia kane ka jong phi te phi lah ban syrdep tkik kumjuh bi; phin sa iohi ba ym lah ban iohi jingkad ei ei shuh."

Te haba kine ki kynthei arngut ki la iashong ban iatrei ia ki kam ki kam, ka Betsi ka la ong, "To iatnuh ha nga seh Mari, kumno phi pyniaid pyniong ia iade ban roi ban par? Phim dei kiba riewspah. U tnga jong phi u long tang u nongthaiñjaiñ, kum u jong nga, bad kum bun jong kiwei put ruh ha kine ki thaiñ. Pynban phim ju dap ram, hynrei borabor phi shu i kumba phi shu dap biang hi keiñ, bad, kaba nangpynphylla shuh shuh, ba phi shu dang don biang ban ia-ai ei-ei ruh ha kiwei. Ngam lah sngewthuh kumno phi leh."

"Ngam tharai ba don ei ei kaba eh ban sngewthuh," la ong ka Mari, da kaba rhkie, "Lada, da kaba leh sumar bad len lade khyndiat, ngi lah ban ai ei-ei, na ka jingdon jong ngi ban iarap ia ka kam U Blei, da shisha, ka dei kata keiñ ka jingkmen kaba khraw tam kaba ngi lah ban ioh."

"Hoold, kata baroh kaba dei," la jubab ka Betsi, "ngam ju don ei ei ban ai, bad ki khun ruh ngam don bun kum phi. Kumta, ha iing jong ngi ngim da lut than eh."

"Dei, kumne keñ phi, Betsi," la ong ka Mari, "Ngi iakylli para ma-ngi—nga mut u kpa ki khun bad nga, ngi baroh—Kaei sha ngi lah ban ia iehnoh? Bad iwei-pa-iwei ngi la iamon ban iehnoh noh katto-katne ki jingsngewbha khutia khutaiñ, bad kumta, ngi ioh kynshew tyngka. Ia kane ngi thep hapoh ka synduk kaba ngi khot "KA SYNDUK JINGKYNSHEW," bad haba kumno kumno ngi ioh pyniang ei-ei ha kata kaba ngi la thep, ngi pyrkhat shaphang kata ka riewkynthei kaba la noh sha ka jingkynshew ka templ hyndai ia la ki ar damli, bad ngi kynmaw ia ki ktien sbun, ki ktien leit U Trai jong ngi, shaphang jong ka."

"Hynrei, kiba kum kiei kita phi ialeb ban iehnoh noh?" la kylli ka Betsi, "Ngi ki riewduk, imat ha nga, ngim don ei-ei shuh, thik tang kat ban biang ban im, bad ym don uba lah ban iehnoh ia ka bam ka dih, ne iaid lyngkhuid."

"Pynban, lada phin pyrkhat," la jubab ka Mari, "phin sa shem ba don katto-katne ki khutia ki bym da donkam shisha, la ki long kiba ngi bang. Kumne, kum ban pyni rukom. U Thomas u la ju mlien ban dih duma khyndiat man ka janmiet, ynda u la dep la ka jingtrei. Hynrei, haba ngi baroh ngi dang ialyngngoh laei ngin iaiehnoh-noh na ka bynta U Trai Blei jong ngi, U la ong, 'Niuma, kmie, ngan kein noh la ka dih duma, janmiet.' Nga lathuh ia phi, Betsi, ki ummat ki la mih na ki khmat jong nga, haba nga la iohsngew ia kata, ba nga da tip ba kata kan long ka lenlade da shisha ia u, namar u bang ia u duma. Ynda kumta, u khun nyngkong jong ngi, ba u kwah ban pyrthuh bud ia la i 'pa, u pyrta da kaba kmen 'Nga dang don kata ka buskit kaba nga la ioh ha ha por Khristmas ; ngan ai ia kata.' Ka Salli pat de kam pyrkhat shuh shaphang ka ribon tupia thymmai kaba nga la kular ia ka ; ka la ñiad isteri noh ia kata kaba rim, bad pynthymmai ia ka, bad ka la phong ia ka, ka kham sngewsarong pynban ban ia kaba ioh da kaba thymmai. I hep Benni pat i leit khar dieng lap na khlaw shisngi ban dup ioh shi peisa ar peisa ; kata ka la long ka jingai jong i."

"Bad phi pat ?" la kylli ka Betsi, da kaba sngewbha. "Ma nga ? O, nga don ka bthing ba ki ngap jong nga ki shna, ka tyngka kaba nga ioh na kaba die ia kata, ka la leit sha ka jingkynshew, lem bad kino kino de kiwei pat ki peisa phret kiba, ha ka jingshisha, ngam da donkam. Bad nga phla, Betsi, ngim ju kyrduh ei-ei ruh, namar ba ngi la ai ha U Blei ; bad U siew kylliang pat ia ngi, bad U ai ka jingsuk bad ka jingsngewbha kaba tang ma-U hi U lah ban ai."

"Nga iohi ia kata," la phai ktien ka Betsi, "Namar ngam ju iohsngew ba phi khñium, lane ba phi i diaw, lane bym sngewhun, kum kiwei pat ki paramarjan, bad kumba nga hi bunsien-bunsien nga ju leh." "Niuma Mari," ka la ong biang, "Nga mut ban pyrshang ban bud rukom ia phi, la kan long kaba da eh, ha kaba sdang, namar ngam pat ju mlien kum ia kata ka rukom kynshew."

"Nga la mlien bha ha ka, naduh ba nga dang khynnah, da kaba buh noh khyndiat tylli ki damli rit jong nga, khnang ba ngan thied ia ka Baibl." la iathuh ka Mari.

"Hynriew snem kynthih, nga la kynshew thop ia la ki jingioh barit, bad naduh kata, ka la s u long hi."

"Te, phi la ioh la ka Baibl la jong ?"

"Hooid, shisha keiñ ; ka dei kane !" Ka Mari ka la shim la kata hi ka Baibl bad ka la bnb ia ka ha kti ka Betsi.

Ka Betsi ka la peit ia ka, shapoh bad shabar, bad haden ka sa ai pat ia ka, da kaba ong, "Nga iohi mynta Mari, ba kane ka Baibl ka long kawei na ki daw balei ba phi pher katta-katta na ngi baroh. Phi la pule, phi la minot bad nang shibun na ka, ba ki jingpyrkhat, ki ktien, bad ka jingim jong phi de, ki dep da ka."

Ka Mari ka la pynphai la ki khmat ba phyrnai, kiba la dap mynta da ki ummat ka jingsuk, sha la ka lok, bad ka la jubab da ka ktien kaba thlun kuk kuk, "Ah Betsi baieit, lada don iba rit, wat iba rit eh i jingshisha ba kaei ba phi la kren shaphang jong nga, nga nguh ia U Blei, bad nga ai burom ia U, namar, da ka jingisnei kaba khraw bad ka jingleit bym lah ong, U shah ia nga, kaba duk, kaba tlot bad kaba bieit, ba ngan pynpaw ha la ka rukom barit jong nga, ia ka burom jong U, bad ia ka jingshisha jong ka Ktien ba la kyrkhu jong U."

Ka Lynnong X

"Ki kam jong ka ki bud ia ka"

Ka jinglathuh jong ngi shaphang ka Mari Jones ka la jan dep ; sah sa tang ba ngin iathuh khyndiat shaphang ki sngi kiba khatduh jong ka.

La shon dur ia ka, ynda ka la tymmen bha. Ha kawei ka kti, ngi iohi ia u dieng duh da uba ka kyrshan ia ki dkhot met ba la kyiuh jong ka kiba mynshisien, ki long kiba smat, kiba sting bad kiba kyntiak-kyntak ; ha ka'a kawei pat, ka kynthup ha la ka kruong ia la KA BAIBL BAIEIT EH, ka lok ba jan jong ka, la katta phew snem, ka nongpyntngen, ka nonglalam bad ka nongbikai, lynter naduh ka jinglong khynnah jong ka.

Bun katno ka jingkmen, ka jingsngewsih, ka jingshembha lane ka jingshem-shitom, ki la hap ha ka nusib jong ka, ha ka jingim ba slem—phraphewsnem tam—jong ka,

ngim tip. Ngi tip ba ka la ioh phri ngut ki khun. Bun na ki ki la iap mynba ki dang khynnah. Uwei u la leit sha palat ri, sha ri Amerika, bad u la shong duh ha kata ka ri bi jngai.

KA MARI JONES HA KA JINGLONG TYMMEN JONG KA

Hynrel la ngim tip shibun shaphang ki jingshem ka Mari ha kane ka pyrtrei sngi, ka long ka bym lah ba kan ym ioh mad la ki jynjar kiba dei ia kane ka jingim. "Ha kata ka pyrthei," ong U Trai. "phin loh—phin ym pep ban ioh—ka jynjar." Ki khun jong nga ki loh pang bad ki la iap iwei-bad en-iwei pat; u kpa jong ki ruh u la khlad noh sha la U Trai, bad la lebnoh marwei ia ka ha ka jinglong tymmen. Hoold, ka la shem ka shitom. Hynrei la hikai a ngi ba ki khun jong U Blei kim ju "sngewsih kum kita

kiwei ki bym don jingkyrmen" (I Thess. 4 : 13), bad ngi ngeit ba kata ka mynsiem shaniah kaba la don ha kane ka shakri jong U Trai ka la kloi ban pdiang bad shah ia ka jynjar, kumjuh kumba ka la kmen ban pdiang ia ki jingpynsngewbha na ka kti U Kynrad jong ka. La ka shitom ka la ban eh, kam shym kthang mynsiem; kam shym khñium; ka dang bat skhem ia la ka jingkyrmen ha U Trai. Ki ummat kiba ai um ia ka jingtep jong ki khun bad u kpa jong ki, ki long ki ummat ba thiang jong ka jingsngewshaniah ha U Blei.

Kaba tlot bad kaba salor sathor ka la long kata ka 'thei samla jong ngi, kaba mynshisien ka la long kaba phyrnai ki khmat, kaba eh shyieng bad kaba i-kynthir. Hynrei, ka la long kumta tang ha ka jinglong-met, ha ka jinglong-mynsiem ka dang sah hi kajuh, kaba shlur, kaba shlda jingmut, kaba shitrhem, bad kaba iaineh ha ka jingngeit jong ka ha U Trai. Ka jingiaid jong ki snem bad ki jingshitom nyrthei kim shym lah ban pyniakhlad noh ia ka na ka jingieit jong U Jisu lane pynduh noh ia ka jingsngewbha jong ka ha ka Ktien jong U kaba iaineh junom Shisha, ka la ieit ia la ka Baibl palat ban ia kaba mynno mynno, namar ka la sngewthuh kham shai ia ka, bad ka mad hi ia ki jingshisha jong ka. Dei uta uba mad, uba sngewthuh ruh.

Haba U Trai U la wan khot ia ka, ka la iohsngew ia kata ka ktien kaba ka la ju tip, naduh myndang khynnah, kaba ong ha ka, "*Ale kham shaneng*." Kam don jingsheptieng, jingsngewshyrkhei ia ka jingiap. Ka jingbha bad ka jingisnei ki la bud ia ka baroh ki sngi ka jingim jong ka, bad ka la tip ba kan ioh "shong ha ka ïing U Trai—kata ka ïing kaba haneng, ka bym lah thaw da ki kti junom."

Ka la iap ha ka 28 tarik u 'nai Nohprah, 1864, haba ka la tymmen bha, palat phraphew snem ka rta. Ka la tip ba kan sa khlad noh bad shuwa ba kan sa leit noh ka la ai ia la ka Baibl ba kordor ha u Rev. Robert Griffiths, u ruh de u la ai kylla pat ha u Sahep Rees. Shipor ka la don ha ka Librari jong ka College, ha Bala. Mynta pat de, ka dei ka markynti jong ka Baibl Sosaieti, kaba la buh bha ia ka ba kan sah ha ki pateng ki ban wan.

Kumta, ba ka la dap bha ka snem, bad kum kata ka Dorkas hyndai, lem bad ki kam ba bha, ka Mari Jones ka la kblad noh na ka pyrthei sha ka jingjahthait kaba laisah ha ki briew jong U Blei, ka song kaw kaba ih bha, ba la lum lang ha ka thiar bneng.

La tep ia ka ha u lum jingtep ba rit ha Bryncrug, bad la tei uwei u mot ban pynsah jingkynmaw ia ka da ki lok kiba ieit eh bad burom ia ka. Ka Ri Wales kan kynmaw junom ba ka la don kti ha kaba seng ia kata ka kam kaba khraw jong ka British and Foreign Bible Society, kaba da ka jingtrei jong ka la pynphriang ia ka Ktien U Blei kylleng ka pyrthei.

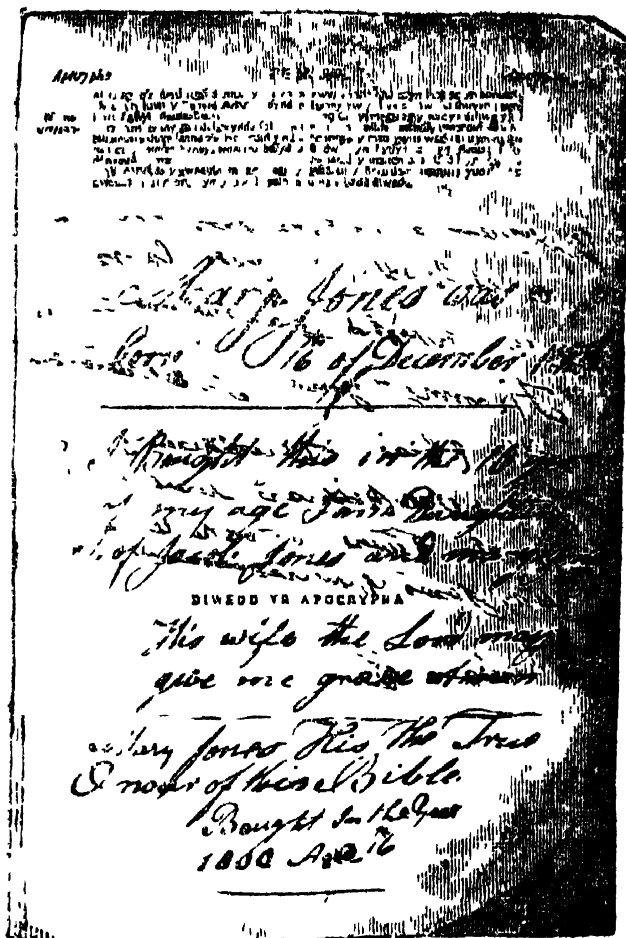
Ha utei u mot la thoh kumne harum:—

MARY

The Window of Thomas Lewis, Weaver Bryncrug
who died Dec. 28th, 1864, aged 82.
This tomb was erected by contributions of the Calvinistic Methodists
in this District, and of other friends, in respect to her memory,
as the Welsh Girl

MARY JONES

who walked from Abergynolwyn to Bala, in the year 1800, when
16 years of age, to procure a Bible of the Rev. Thomas Charles B.A.,
a circumstance which led to the establishment of the
BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.

DIWEDD YR APOCRYPHA

His wife the Lord may
give me grace

Mary Jones His the True
Onour of this Bible
Bought In the Year
1800 Aged 16

KA BAIBL KA MARI JONES.

KI KTIEN PYNWAI

(Conclusion).

Dei tad ynda ngi la iohkhmih ia ka tynrai baheh-bah heh-san jong u dieng phan-iaw, uba heh lai saw piam star, bad ia ki tnad baheh balar bad bym i pyrwa ei-ei shuh jong u, ba ngin sa nang ban sngewthuh ia ka bor ka jingim kaba don ha i symbai jong u. Kumta ruh, ngim lah ban ñiewkor ia ka jingdonkam bakhraw ine i jingiathuhkhana barit, lymda ngi pelt luk liak la ki katto katne ki thymmei jong kane ka kam ba donburom, kiba la kyrsei na ki jingsdang kiba rit, kiba long ruh ka sobjek jong kane ka jingiathuhkhana.

Shisha ka jingthmu ban seng ia ka British and Foreign Bible Society ka la lah bat skhem lypa ia ka jingmut uba bun uba lang, ha ka Ri Bilat—ka jingbat kaba la iaid stet phngar, kumba ngin sa iohi harum.

Ha ka snem kaba nyngkong nyngshap eh, ka Komiti ka la pynlut £691/- (kumba Rs. 10,365/). Ha ke snem kaba khadwei pat, ka la kiew £81,000/- (Rs. 1,21,500/-). Ka la nangrol ha kaba sawphewwei snem jong ka sha ka £1,48,000/- (Rs. 22,20,000/-) katba ha ka snem 1936-37 ka tyngka ka la poi shaduh £3,87,139/ (Rs. 58,07,085/-).

Ha ki lai snem kiba nyngkong, tang shu lah seng ia ka Baibl Sosaieti, la pyniaid 81,000 tylli ki Baibl bad ki Testament, haba ha ka snem 1930 pat, ka jingsam ia ka Baibl, ki Testament bad kiwei ka la poi haduh 11,763,666 tylli ki kopi. (Ha ri India la sam 1,338,000 ki kopi).

Mynba dang seng ia ka Baibl Sosaieti, ka Baibl ka la don tang ha ki sanphew duna ne ki ktien; hynrei mynta pat la shon ia ka ha ki 700 tylli tam ki ktien, bad hapdeng kine ki laiphew jait ktien ba pher ba pher, la shon ia ka Baibl ha ka ktien KHASI jong ngi ruh de, ka ktien kaba la iapaw pyrthei kein mynta mynne, namar la kham katto katne por, la pdiang ia ka, da ka Skul Bah Korkatta (Calcutta University) kum kawei na ki ktien ba lah ban pyndonkam ia ka.

La sdang shon ia ka Ktien U Blei, ha ka ktien Khasi naduh ka snem 1846, ha kaba la pynmih ia ka Gospel U Mathalos. Ha ka snem 1853, la ioh sa ki Saw Gospel bad Ki Kam Ki Apostol. Ha ka 1871, la shon ia ka Testament Bathymmai baroh kawei, bad ter-ter, ki Kitab jong ka Testament Barim, haduh ba la pyndep ia ki baroh ha ka snem 1891. La shon ia ka KOTBAH—KA BAIBL BAROH—ha ki snem 1896-1897.

Shisha, ka Ri Khasi kaba ngi ieit eh, ka long kumba ka long mynta, namar ka Ktien U Blei; la kyntiew ia ka rukom im, ka laid ka ieng, ka pyrkhat ka pyrdaiñ bad ki akor phukor baroh, da ka jingtrei ka Ktien U Blei.

"Ma ngi b'la ioh ka jingshai, jingstad bakhuid na neng,
Ngi lah riewdum ban bynnud, ka sharak ka jingim ?"

Dang don bun tylli shuh ki shnong ha ka ri, kiba ka Baibl kam pat ioh rung. Ah ban da ka mynsiem u Sahep Thomas Charles kan don ha ngi ruh, kat ban pynlong ia ngi kiba la kut jingmut skhem ba yn ym don wat kawei ka iing ha Ri Khasi-Jaintia, kaba khlem ka Ktien U Blei.

Toi, uwei-pa-uwei u Khristan u la dei ban don ka Kot Bah la ka jong. Ka Mari Jones kam shym hun, tad ynda ka la ioh ka Baibl la ka jong. Ka la kynshew shitom rub haduh hynriew snem, khnang ban ioh ia ka.

Haba la ioh, dei ban da duriap ia ki jingshisha jong ka, da pyniadei ia ki ha la ka jingim.

"Ktien ba neh, long ha Me,
Kum ha kane, ai ngin leh."

Hei ! to ngin pyrkhat ia ka ka Mari Jones.

AMEN.

Printed at

KHASI JAINTIA PRESS, MAWKHAR, SHILLONG-1